

UZ PODIZANJE OPTUŽNICE PROTIV GENERALA R. MLADIĆA

MLADIĆ PAMTI ŠIBENIK!

Zločinačke radnje generala Ratka Mladića, nakon šibenskog, sinjskog, zadarskog, drniškog, kninskog i gospićkog područja ovih se dana nastavljaju i na prostorima suverene i međunarodno priznate Republike Bosne i Hercegovine. Tko je zapravo Mladić?

Stranica 11.

ŠIBENSKI LIST

POSTAVLJENA PLACENA
od pošte 58000 Split
TISKANICABIBLIOTEKA "JUĐAŠ ŠIŠGORIĆ"
59000 ŠIBENIK

GLASILO OPĆINE ŠIBENIK

GOD. XXX.
BROJ 1485IZDAVAČ: INFORMATIVNI CENTAR
Šibenik, 6. lipnja 1992.CIJENA
30 HRD

STUDIJ TURIZMA I UGOSTITELJSTVA - IZAZOV I ŠANSA

Otvaranje, nadamo se, atraktivnog studija u Šibeniku ne bi smjelo biti provincializacija i pad razine, odnosno devalvacija fakulteta koji spada u red deset najpoznatijih u svijetu, nego naprotiv, utemeljenje pravog posla na pravom mjestu. Ne bi se smjelo ići logikom »prilagođavanja« fakulteta sredini nego uzdizanje sredine uz fakultet

Stranica 2.

PROJEKT REVITALIZACIJE ŠIBENSKOG
ZALEĐA U PORATNOM RAZDOBLJU

KONTINUITET ŽIVLJENJA

Prirodne osobine i povijesni kontinuitet življenja hrvatske i europske kulture na ovim prostorima obvezuje nas da ga nastavimo!

Stranica 9.

AKTUALNO

ŠTO DONOSI ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU STRANACA?

DO POSLA - PREKO DRŽAVLJANSTVA

Kome je za posao potrebna domovnica? • Što s obrtnicima? • Rad na crno neće se isplatiti • Do posla — ipak preko državljanstva

Stranica 5.

»OZLJEM« DO ZLARINA I NATRAG

OTOK KORALJA I IZBJEGLICA

Riva na Zlarinu — umjesto jahti domaće brodice, umjesto turista izbjeglice. To je sliku Zlarina lipnja mjeseca godine Gospodnjeg 1992.

Stranica 10.

REAGIRANJA

TKO SE TO
DODVORAVA
NASLJEDNICIMA
NACIFAŠIZMA

Stranica 11.

OTVORENO PISMO VOJNICIMA SVIJETA

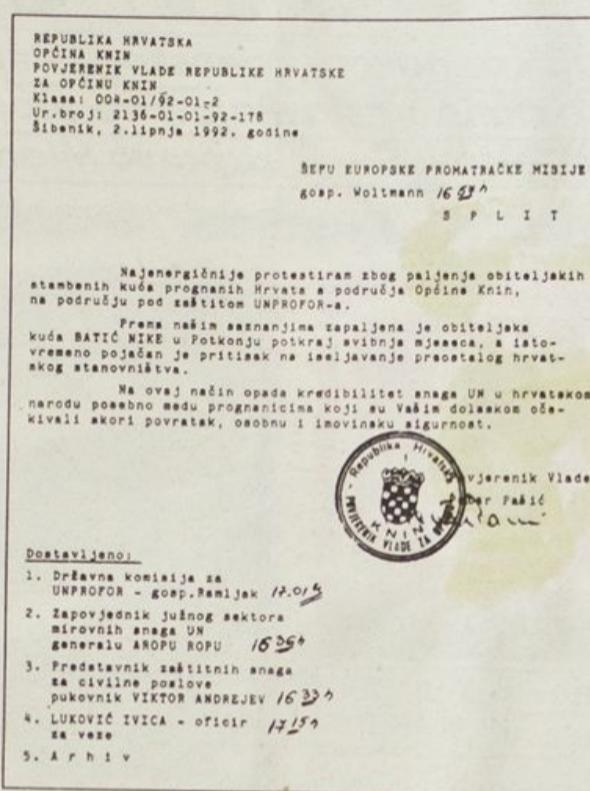
NEKOME MAJKA, NEKOME MAĆEHA

U vezi sa zaštitom preostalog hrvatskog stanovništva na području općine Knin, povjerenik Vlade Republike Hrvatske za općinu Knin, Petar Pašić, uputio je pismo Aropu Ropu, zapovjedniku južnog sektora mirovnih snaga, Dieteru Woltmannu, šefu promatračke misije u Splitu, Viktoru Andrejevu, predstavniku zaštitnih snaga za civilne poslove i državnoj komisiji za UNPROFOR. U pismu se upozorava na još uvijek nasilno iseljavanje Hrvata iz svojih domova i na ono što do sada na području Knina nije činjeno, paljenje kuća prognanih Hrvata što je učinjeno u Potkonju, kada je zapaljena kuća Nike Batića. U pismu se posebno ističe česti kontakti i ravnopravni susreti »mirovnjaka« sa »samozvanim srpskim vlastima«, a i posred saznanja o postojanju legalnih predstavnika hrvatskih vlasti još nije uspostavljen kontakt s Povjereništvom vlade RH za općinu Knin.

U pismu se dalje napominje o nemogućnosti slanja i primanja humanitarne pomoći ugroženom hrvatskom stanovništvu, a da se istodobno ne posalje pomoći za isti broj gradana srpske nacionalnosti. Misle li »srpski vlastodršci« da je još uvijek moguće lječiti i hraniti one koji progone i zlostavljaju hrvatski narod — hranom i lijekovima hrvatskog naroda.

Zašto Hrvatima do sada nije omogućena humanitarna pomoći Međunarodnog Crvenog križa, koji je čekajući u redu odstranjene od djelitelja »za tebe nema, nisi na spisku«, a pomoći je upućena baš njima?

Jeste li se, gospodo, uspjeli približiti zatvorima ili bolje rečeno tamnicama u kojima bez razloga,

osim što su Hrvati, mjesecima uz najveća zlostavljanja, strepe i čekaju nova tlačenja i životne neizvjesnosti. Ne želim sumnjati u vaše dobre namjere, ali mi se čini da se vaša prisutnost na tom području morala osjetiti daleko više.

Na ovaj način opada kredibilitet snaga UN u hrvatskom narodu posebno među prognanicima koji su vašim dolaskom očekivali skori povratak svojim domovima i osobnu i kolektivnu sigurnost.

CRNO-BIJELO U KOLORU

INTEGRACIJA HRVATSKOG DRUŠTVA

Centralizam ili regionalizam, odnosno centralizacija ili regionalizacija Hrvatske? Ovako postavljena dilema koja se provlači kroz hrvatsku politiku i o kojoj će se još dosta govoriti za skraćenje predizborne kampanje silno podsjeća na filozofsku dilemu prošlog stoljeća — idealizam ili materijalizam, a i povijesna dimenzija centralizma ili regionalizma također se može smjestiti u kontekst devetnaestog stoljeća. Cinjenica je da se ovako postavljene dileme nikada ne mogu na zadovoljavajući način, mislimo na zagovornike jedne ili druge ideje, rješiti jer će se uvijek naći argumenti pro et contra, a uvjetno rečeno pobjeda ovisi o odnosu snaga. Drugim riječima želimo reći da je priča nove hrvatske politike centralizam/regionalizam jednostavno rečeno pogrešno postavljena. Ona trenutno služi za nešto što bi se moglo nazvati politiziranjem, gdje se više barata s naznakama i nekoj vrsti putokaza negoli s pravom biti problema.

Kada se kaže centralizam onda se misli na Zagreb i njegovu ulogu, već sada ili ubuduće. Gorljivi zagovornici ideje regionalizma idu toliko daleko da kažu kako se centralizam (na sreću bivši) Beograd samo zamjenjuje centralizmom Zagreba pri čemu se sa Beogradom i Zagrebom operira kao sinonimima što je ned-

Dilema centralizam ili regionalizam sve više ulazi u sferu politiziranja. Dilema je jednostavno pogrešno postavljena i zato je treba prevladati. Raspravu je potrebno podići na višu razinu i ne više govoriti na dosadašnji način o regionalizaciji odnosno centralizaciji, nego u prvi plan rasprave treba doći integracija hrvatskog društva

pustivo za svakog domoljuba. S druge strane se potpuno nepotrebno inzistira na metropolizaciji Zagreba tako da ispada da su svi drugi gradovi neka vrst provincije. Glupo je imati nešto protiv da glavni grad svih Hrvata bude metropolja, ali metropola provlazi iz života i težnji drukčijoj kulturi življjenja, a nikako iz raznih papazjanija koje nemaju veze s mozgom i samo idu na štetu Zagrebu i Hrvatskoj. Upravo, takve papazjanije pokušavaju iskoristiti gorljivi zagovornici regionalizma, a ne zaboravimo da je mnogima od takvih još uvijek Jugoslavija na srcu, i tim se koriste kao krunskim dokazom nekakve prevlasti Zagreba nad ostalima. Istodobno uopće ne uzimaju u razmatranje da je regionalizam isto centralizam u malom kada se isključivo shvaća i pokuša

primijeniti, pa onda Split ili Pula postaju »metropole« za područja koja im gravitiraju. Onda Šibenik gunda protiv Splita, Pazin protiv Pule, Čakovec protiv Varaždina... i tomu nema kraja.

Stoga ne treba tako postavljati stvari, dilemu centralizam ili regionalizam treba prevladati i čak u politički jeziku uesti novu terminologiju, treba u prvi plan staviti ideju, a onda i njenu razradu i oživotvorenenje, integracije hrvatskog društva. Sada svi govorimo, iz potpuno jasnih razloga, o hrvatskoj državi i vrlo rijetko ćete naći da netko govorи o hrvatskom društvu. Dobre poznavatelje prilika nije iznenadilo što Čakovec ne želi biti u županiji čije bi središte bio Varaždin, Pag nije htio sa Zadrom, Šibenik nije htio pod Split ili Zadar.

Očito je da postoje, naslijedene, određene bojazni. Istodobno, to se sijano vidjelo za srpske agresije da je hrvatski nacion u prvom planu, prvo smo Hrvati, pa onda Zagorci, Medimurci, Dalmatinči, Slavonci... Međutim, svatko želi bolje živjeti, svatko želi prosperitet svog užeg zavičaja, svoga grada, svog sela. Za ovakve probleme će hrvatska vlast morati imati i te kako sluha ako želi dobro Hrvatskoj i hrvatskom narodu. U tome će golemu ulogu odigrati tržište samo po sebi, ali vlast će trebati usmjeravati životne tokove. Bit će potrebna disperzija moći, koja bi na kraju rezultirala prostornom dimenzijom i zrcalila se u prostoru. Zaista više nema potrebe da se svu pamet, sav kapital, svi ljudi silivaju isključivo u Zagreb, Osijek, Split, Rijeku, a da pritom otoci ostaju pusti, da u Zagori ostaju samo starci, da Lika iz godine u godinu gubi stanovništvo, da ljudi napuštaju selo jer nemaju motiva ostati živjeti tamo. Urbanizacija Hrvatske, temeljena na inuđistrjalizaciji, poglavito teškoj, stvar je prošlosti. Putovnica za Europsku podrazumijeva nešto drugo, ne traganje za kvalitetom u nekoliko gradova, već dovodenje kvalitete u svaku kuću ma gdje se nalazila, bilo u Zagori, na otocima ili u nekom gradu. U tom slučaju centralizam i regionalizam prestaju biti sukobljeni pojmovi. Ivica POLJIČAK

INFORMATIVNI
CENTAR
ŠIBENIK

OSNIVAČ:
Općinska skupština Šibenik
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka i radio-difuzna organizacija Informativni centar v.d. upravitelja Informativnog centra: ZDRAVKO KEDŽO
Uređuje redakcijski kolegij: Josipa Petrića, Živana Podrug, Mirko Sekulić, Diana Ferić, Branimir Periša, Ne-

vena Friganović, Stjepan Baranović, Ivica Poljičak, Đuro Bećir, fotoreporter Vilson Polić v.d. odgovornog urednika »Šibenskog lista«: IVAN BURIĆ
Uredništvo: Ulica Božidara Petranovića 3, Šibenik
Telefon: direktor 29-480, uredništvo 25-295, propaganda 25-606, režija 23-222
Telefax: 25-606

Preplata na list za tri mjeseca 360, za pola godine 720, a za godinu 1440 HRD. Za inozemstvo dvostruko.
Žiro-račun 34600-603-976 kod SDK Šibenik.
Rješenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu Republike Hrvatske, broj 2829 I-1978.

»Šibenski list« osloboden je osnovnog poreza na promet.
OGLASI:

1 cm/1 stupac 200 HRD, mali oglasi, obavijesti građana i posebne usluge regulirani su posebnim cjenicom.

TISAK: »Slobodna Dalmacija« informativne djelatnosti p.o. Split.

AKTUALNO STUDIJ TURIZMA I UGOSTITELJSTVA IZAZOV I ŠANSA

Inicijativa za utemeljenje Studija turizma i ugostiteljstva u Šibeniku je sva-kako hvale vrijedna i utemeljena na komparativnim prednostima koje ova sredina može imati. Kažem može imati, zbog toga što ih do sada nije uspjela realizirati ili kako bi se to u športu ka-zalo, materijalizirati.

Sam grad Šibenik kao prirodno središte ne samo općinskog, nego i subregionalnog karaktera leži gotovo na samoj sredini prelijepje nam obale, podjednako udaljen od Dubrovnika i Opatije, a i Zagreba. Navodim ove centre jer su oni rasadnik visokoobrazovanih kadrova u turizmu i ugostiteljstvu.

Nigdje tako kao u ovoj grupi djelatnosti nije očit nesrazmjer između mogućnosti i kadrovske potencijala po-sebicu na ovom prostoru. Jednostavno, kultura poslovanja u cijelini nije do-rasla čak ni postoećim kapacitetima, naravno iz ovih promišljanja isključimo rat i ovo vrijeme.

Ova inicijativa koju je pokrenuo Sekretarijat za društvene djelatnosti i Ispostava gospodarske komore, a pri-hvatilo Ekonomski fakultet u Zagrebu bi trebala biti više priprema i organiziranje, nego neka rasprava o opravdanosti. Ako su to ova tri subjekta suglasno predložila, a Izvršno vijeće Općinske skupštine prihvatio u vidu za-ključaka, onda uzimamo to kao ozbiljan posao kojeg treba samo operativno razraditi i realizirati.

Ovo potvrđeno razmišljanje i opća podrška koju, vjerujem dijelim sa većim žiteljima ovoga grada, nikako nije

utemeljena na lokalizmu ili navješću logici, nego na jednom zaista logičnom utemeljenju. Ako Šibenik i ova područje ima išta što bi moglo u perspektivi biti njegov znak prepoznavanja u Hrvatskoj i u svijetu onda je to ova djelatnost, naravno pod uvjetom da podigne na višu razinu.

Bilo bi preširoko i ovom prilogu ne-primjereno, elaborirati i podacima potvrđivati ove teze, oni su poznati i vidljivi i u tome nije problem, nego je ključno pitanje kako ih vrednovati i sti-viti u priču?

Pa upravo tako da sposobljavamo ljudje koji će na najbolji način promicati turizam i ugostiteljstvo na jednu višu razinu nego što je to »kolektivno logo-rovanje«. Uostalom postojanje visokoškolskih ustanova u Dubrovniku i Opatiji je dalo vidljive rezultate.

Ovo otvaranje, nadam se, atraktivnog studija u Šibeniku ne bi smjelo biti provincializacija i pad razine, odnosno devalvacija fakulteta koji spada u red deset najpoznatijih u svijetu, nego na-protiv, utemeljenje pravog posla na pravome mjestu. Ne bi smjelo biti lo-gikom »prilagođavanja« fakulteta sredini nego uzdržanje sredine uz fakultet. Šibenik doduše ima neko iskustvo sa organiziranjem studija, stečeno kroz djelovanje bivše Pedagoške akademije i studija ekonomije, no ovaj put bi trebalo temeljiti pripremiti tlo jer organizacija takvog studija nije samo osiguranje prostora i kadra. Ovaj grad treba živjeti s tim studijem, a on treba postati jedna od znamenitosti Krešimirova grada.

Lako je to reći, ali trebat će doći vremena i strpljenja da se akademski način shvaćanja i življjenja utemelju u našoj sredini. On se stječe odnosom prema studiju, a to znači znanosti, stu-dentu, predavaču, učenju i svemu što jedan fakultet nosi sa sobom.

Uostalom fakultet kvalitativno mijenja u jednom gradu kao što je Šibenik sastav pučanstva. Naočnost studenata i profesora se daleko više osjeća u manjem centru kao što je Šibenik nego naprimjer u metropoli kao što je Zagreb.

Grad i fakultet su naprsto blizi — intimniji a to može biti ili velika mana ili velika prednost — zavisi kako se sužive.

Uostalom ustanovljenje, u početku dislociranog studija a kasnije po mogućnosti i samostalnog fakulteta u sklopu zagrebačkog sveučilišta, bilo bi za potrebe ne samo Šibenika, nego dijela Hrvatske uz obalu srednjeg Jadran-a. Baš na ovom području Zadra, Šibeniku i Splitu je najveća koncentracija pučanstva, gospodarstva i svih drugih oblika — naravno posljice zagrebačke regije. Kao što smo navikli već da se filozofski fakultet u Zadru, neki drugi fakulteti u Splitu ili Zagrebu, tako bi bilo dobro da čitavo ovo područje bude jednoga dana u obrazovanju kadrova za turizam i ugostiteljstvo u Šibeniku. Nije to dakle samo šibenski studij, nego je njegovo značenje mnogo šire pa mu tako treba i pristupiti. Iza njega treba stati regija i njene institucije od gospodarske komore do turističke pri-vrede.

Šibenik bi tako konačno postao sjedištem jedne od ustanova općepubličkog značaja.

Na kraju ovoga komentara kažimo i to da je za razvoj svakog grada važno koliko intenzivno komunicira sa zna-nosću, uglednim ljudima i kakve šanse pruža svojim mladeži — fakultet je u tom smislu prava prilika.

Ivan BURIĆ

DUJE-MIĆO STANČIĆ, PREDSJEDNIK ŠIBENSKOG OGRANKA HDZ-a

NE SUMNJAM U POBJEDU HDZ-a

...postojeći Općinski odbor HDZ-a nije za sada razradivo pripreme za predstojeće izbore i taj će posao zasigurno ostati budućem Općinskom odboru koji bude izabran. Za sada je o izbornoj utakmici, premda ne sumnjam u pobjedu Hrvatske demokratske zajednice, ipak prerano govoriti. Treba stati na loptu i valjano obaviti sve pripreme za izbore

tavku dosadašnjeg predsjednika Bože Erlića i vaš izbor na mjesto predsjedavajućeg?

D. Stančić: Gospodin Erlić je sam obrazložio svoju ostavku i mislim da se tu nema ništa posebice komentirati. Gospodin Erlić je, što je neosporno, uložio mnogo truda i rada za Hrvatsku demokratsku zajednicu, na čemu mu se Općinski odbor i zahvalio i odio priznanje što ovom prilikom činim i osobno. Velika je odgovornost bila na njegovim plećima što je na kraju i rezultiralo zamorom. Iz ovoga se jasno vidi da nije dobro jednog čovjeka opteretiti preko mjere. Što se tiče mog izbora? To je sve jasno. Nakon Erlićeve neopozive ostavke zauzet je stav da se izabere novi čovjek, bila su predložena tri kandidata iz Općinskog odbora, među kojima i ja, i većinom glasova izabran sam za predsjednika.

S.L. Da li Erlićeva ostavka svjedoči i o razdoru unutar Općinskog odbora stranke?

D. Stančić: To je pregruba riječ. Ne bih se složio sa tvrdnjom da postoji razdor unutar Općinskog odbora. Prije bih rekao da postoje različita mišljenja

i različiti pogledi na neke stvari i događaje, ali u svakom slučaju HDZ-ovskih mišljenja i pogleda. To je bitno. Takvo postavljanje razlike svjedoči o demokratskom duhu, a nikako o razdoru.

S.L. Što konkretno vaš izbor znači za stranku, za njen budući rad na šibenskom području. Da li je riječ o kontinuitetu stranačkog rada ili planiranje neke nove momente?

D. Stančić: Tu treba razdvojiti dvije razine. Naime, pred nama se načini veliki posao, vrlo bitan za budući rad stranke, a to se odnosi na pripremu izborne skupštine ogranka i to kroz mjesec-dva. S obzirom na to da je riječ o kratkom vremenu sav svoj angažman ču uložiti na pripremu skupštine i teško da ču u tom razdoblju moći napraviti nešto više. To je prva razina. Drugo je pitanje što raditi ako nakon izborne skupštine ostanem na sađašnjem mjestu. Kako sam sudjelovao u radu HDZ-a praktički od njegova osnivanja, na taj način i stvarao politiku stranke, sigurno je da bih nastavio jedan kontinuitet proizašao iz dosadašnjeg djelovanja stranke, ali bih se ipak zalagao da se neke stvari u koncepciji

rada bitno promijene. Više bih inzistirao na timskom radu i na odvajjanju općinske zakonodavne i izvršne vlasti od pravog aktivnog stranačkog rada, da se ne dogodi da neki ljudi opet imaju više funkcija. Smatram da ako želimo pravnu državu, a tu nema nikakve sumnje, takve greške više ne smijemo ponavljati.

S.L. U tijeku su pripreme za izborne skupštine temeljnih ograncaka, pa i kako sami kažete samog Općinskog ogranka HDZ-a?

D. Stančić: Prije nekoliko tjedana, tajnik Petar Dunder i tadašnji predsjednik Bože Erlić, bili su na sastanku središnjice stranke u Zagrebu. Tamo nam je prepričeno da izvršimo izvanrednu izbornu skupštinu, što je Odbor i prihvatio. Procedura je takva da u svim temeljnim ograncima provedemo izbornu skupštinu, a zatim temeljni ogranci biraju svoje predstavnike za izbornu skupštinu Općinskog ogranka i to na predeset članova jedan predstavnik, nakon čega se bira općinski odbor i iz odbora predsjedništvo šibenskog ogranka.

S.L. Da li se to radi o svojevrsnoj pripremi ogranka za skorašnje izbore?

D. Stančić: I to na neki način. Pretpostavljam da će se pojavit i nova imena, određeno osvještenje stranke. Međutim, postojeći općinski odbor HDZ-a nije za sada razradivo pripreme za predstojeće izbore i taj će posao zasigurno ostati budućem općinskom odboru koji bude izabran. Za sada je o izbornoj utakmici, premda ne sumnjam u pobjedu Hrvatske demokratske zajednice, ipak prerano govoriti. Treba stati na loptu i valjano obaviti sve pripreme za izbore

ratske zajednice; ipak prerano govoriti. Treba stati na loptu i valjano obaviti sve pripreme za izbore.

S.L. Za kraj još jedno neizbjegljivo pitanje, trenutno za Šibenik najaktualnije. Izbor predsjednika Izvršnog vijeća?

D. Stančić: Svi smo pomalo ostali zateknuti imenovanjem predsjednika općinske vlade mr. Josipa Jurasa na mjesto ministra rada, socijalne skrbi i obitelji. Naravno da smo počašćeni izborom čovjeka iz naše sredine, ali činjenica je da se imenovanje dogodilo jako brzo i da je nastao jedan vakuum kojeg je trebalo što prije prevladati. O izboru novog predsjednika raspravljaljao se na Općinskom odboru HDZ-a, gdje su formulirani i kriteriji prema kojima treba izabrati novog čelnog čovjeka Izvršnog vijeća. HDZ je za svog kandidata predložio Ivana Jerkinu, inače člana Općinskog odbora stranke i svoj prijedlog uputio općinskoj Komisiji za izbor za imenovanje. Statutarno pravo da se kandidira, prikupljanjem deset posto glasova vijećnika općinske skupštine, iskoristio je Šime Zenić, također član HDZ-a. Na taj način je prekršio stranačku disciplinu i Općinski odbor HDZ-a je jašno dao do značaja da ne stoji iza njegove kandidature. A što se tiče gospodina Ivana Ninića, kojega je predložila Komisija za izbor i imenovanje? On jest član Izvršnog vijeća, ali koliko ja znam nije i član HDZ-a. Prema tome nema razloga za komentiranjem njegove kandidature. Povajljam kandidat HDZ-a za predsjednika Izvršnog vijeća jest Ivan Jerkin.

Razgovarao: Ivica POLJIČAK

KRŠĆANSKA PEDESETNICA

DUHOVI

Kršćanstvo je izraslo iz objavljenе židovske vjere

Za kršćanina je važno pronaći osobni odnos s Duhom Svetim. Važno je naučiti prepoznavati načinost i djelovanje Duha u vlastitom životu i otvoriti se njegovu djelovanju.

Začini: pobožni hodočasnici, pustolovi, latalice, profiteri, trgovci, pridošlice, znatiželjnici... Sveti Luka ih spominje prema mjestu boravka: »Parti, Medani, Elamijani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih ora Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi« (Dj 2,9–11). Svi oni postaju svjedoci velikog dogadjaja.

Zašto je Isus upravo na blagdan Pedesetnice poslao Duha Svetoga? U svjetlu povijesti spasenja možemo dati sljedeće odgovore:

1. Blagdan Sedmice (kasnije nazvan Pedesetnica) prvotno je dan zahvalnosti za žetu. Kao što na dan žetve sijač vidi nagradu uloženog truda, tako je Isus istom tada video plod svega onoga što je učinio. Tek tada je mnoštvo prihvatio njegovu poruku spasenja.

2. Pedesetnica postaje blagdan Saveza. U Kristovoj krvi sklopjen je novi Savez između Бога i čovjeka. Sad je taj Savez proglašen pred mnóstvom svjedoka. Pedesetnica je za to bila najbolja prilika. U Jeruzalemu su se našli ljudi iz svih krajeva (tada dostupnog) svijeta. Tako se u dogadanju spaja jedinstvo (Sveti grad) i univerzalizam (čitav svijet). To je vanjski znak da Crkva od svog nastanka prelazi okvre židovske uskogrud-

O Duhu koji je darovan svakom kršćaninu po krštenju i križmi; o Duhu koji u meni djeluje i stvara; o Duhu kao iscjeliteljskoj snazi u čovjeku; o Duhu koji u nama moli — pa i onda kad nam nedostaju riječi — veoma se rijetko govoriti. U usporedbi sa svješću prve Crkve o nazočnosti i djelotvornosti Duha, danas bi se moglo govoriti o »zaboravljivosti na Duha«.

nosti i postaje novi Božji narod »okupljen od četiri vjetra«.

3. Broj 50 čovjeku biblijske kulture govori mnogo. To nam postaje jasnije kad taj broj ovako napišemo $(4+3) \times (4+3) + 1$. Šifra je sljedeća: 4 je broj svijeta (četiri strane svijeta), 3 je broj Boga (Svet, svet, svet). Ako se ta dva broja zdržave znači da Bog i čovjek rade skupa (Savez). U želji da se ideja pojača to se pomnoži (kvadrira), a zatim se tome pribroji početni broj 1.

Crkva slavi Pedesetnicu-Duhove kao svoj rodendan. U svezi s tim želi vjernike podsjetiti na djelovanje Duha Svetoga:

1. U povijesti spasenja. Ovom prilikom Duh Sveti silazi nad apostole. Međutim njevo djelovanje prepoznatljivo je u čitavoj svetoj povijesti. Ta vjera Crkve izražena je riječima Vjerovanja u kojima se kaže za Duha Svetoga, da je »govorio po prorocima«. Znamo da biblijski pojam proroka obuhvaća svakog čovjeka koji govoriti ili djeluje u ime Božje.

2. U Crkvi. Kristov vjernik živi u svijesti da je Crkva na posebni način prostor djelovanja Duha Svetoga. Upravo je Duh čuva od zabluda (u naučavanju) i polako sve dublje uvede u shvaćanje objavljene istine.

3. U bogoslužju. Njegovom snagom zbijava se Euharistija. Tako u II. kanonu Crkve moli: »Rosom Duha svoga posveti ove darove«, ali nastaju i drugi sakramenti. Nad pokornikom moli svećenik: »Otac... je izlio Duha Svetoga na oproštenje grijeha«. Posebno je to uočljivo kod krizme koja se podjeljuje kao »Pečat dara Duha Svetoga«.

4. U svijetu. Mi duboko vjerujemo da Duh Sveti djeluje u svijetu, to jest u svim dobronamernim ljudima koji (makar nesvesno) traže Богa. To uvjerenje Crkve došlo je do izražaja u koncilskim dokumentima, posebno kad je govor o velikim svjetskim religijama. To je djelovanje veoma različito kako po načinu, tako i po stupnju.

5. U Bibliji. Prihvaćajući i razvijajući židovsku misao Crkva je uvijek Bibliju prihvaćala kao bogomjadušnu knjigu. Riječi Biblije uvijek su bile svete i čašćene. Ipak, djelovanje Duha ne može se ograničiti na popis svetih knjiga sadržanih u Bibliji. Na drugi način isti Duh djeluje u spisima crkvenih otaca, naučitelja i duhovnih pisaca. Nje-

Dodi
Duše ljubavi!
Spali
egoizam,
fanatizam,
sve ponizuje
obespravlja
i zarobljava!
Donesi
dostojanstvo,
slobodu
i pravo svim
ljudima!

Tony Schreiber

govo je djelovanje prepoznatljivo i u djelima svjetske književnosti (opisi savjesti, umutnjačna kazna za počinjeno zlo i slično). Isto tako priznajemo njegov utjecaj i u drugim granama umjetnosti (na primjer: ikone) kojima se promiče dostojanstvo čovjeka kao Božjeg stvora.

6. U kršćaninu. Duh Sveti uobičajeno svakog kršćanina (teološki rečeno »aktivni pasiv«) u ljubav Oca i Sina. Nažalost, o tome se malo misli. Jedan naši suvremenik ovako o tome razmišlja: »Duh Sveti je u meni. To za mene znači da ne ostajem prikovan uz vlastitu slabost. U meni djeluje snaga kojoj se mogu povjeriti i prepustiti. Poruka Božjega Duha jasno mi govori: — U tebi se krije više nego što misliš: jači si i sposobniji nego što pretpostavljaš.«

Po svojoj naravi proslava Duhova trebala biti svećana i radosna. Već prvi biblijski zapis o blagdanu Sedmici na to poziva: »Proveseli se u nazočnosti Boga svoga«

(Pzn. 16,12). Navedene riječi prate prinos plodova zemlje. U daljnjem razvoju povijesti spasenja dolaze i novi pozivi na radost. Misao o saveznistvu s Богom duboko osmišljava naš život. Svatko je od nas pozvan da svojim radom pruži svoj doprinos Božjem stvaralačkom zahvalu u povijest. Duhovski dogadjaj označava završnicu Kristova djela, ali je istodobno poziv na osobnu suradnju. Bog poštujte čovjekovu slobodu pa ga zahtjeva samo u mjeri njegove otvorenosti. Ovdje je na posebni način važna misao o čovjekovu saveznistvu s Богom. Čovjek je Bogu važan! Tek uz suradnju čovjeka Kristovo djelo proširiti će se »do krajeva zemlje«.

Radost, nadahnuta svješću dostojanstva i poziva, odlikuje je duhovskog blagdana. Koliko će ta sveta radost doći do izražaja u našoj — ratom opustošenoj Domovini — meni je teško i pomisliti. Upravo zato potrebno nam je u mjeri njegove otvorenosti. Ovdje je na posebni način važna misao o čovjekovu saveznistvu s Богom. Čovjek je Bogu važan! Tek uz suradnju čovjeka Kristovo djelo proširiti će se »do krajeva zemlje«.

Don Ante SKRAČIĆ

VINOPLOD - VINARIJA ŠIBENIK

NE PLAŠIMO SE DRŽAVNOG VLASNIŠTVA

Mirko ČALA

POSLJEDICE RATA - DUGOROČNJE

MIRKO ČALA: U vrijeme rujanskog rata nama je uništeno oko 50 posto skladišnog kapaciteta. Javnosti je poznato, ali nije naodmet ponoviti da je tada isteklo 4 milijuna litera vina. Vinarija se našla u situaciji da je ostala bez sirovine. Zasigurno smo jedno od onih šibenskih poduzeća koje je pretrpjelo ogromne ratne štete. Direktne štete su procijenjene na oko šest milijuna DEM (četiri milijuna DEM vrijednost istekle robe, te dva milijuna šteta na opremi i objektima). Ukupne štete su daleko veće. Zbog gubljenja tržišta sirovina i plasmana robe, zatećene ambalaže i robe na okupiranim područjima Republike Hrvatske, gubljenje poslova sa stranim partnerima, te prihvat i izvoz robe preko šibenske luke, iznos indirektnih šteta procjenjuje se na oko tri milijuna DEM. Tome valja dodati i moguće, višegodišnje, ali sasvim realne posljedice kada se radi o sirovinama (groždu). Pitanje je da li su vinogradi na okupiranim područjima obradeni, a vjerojatno nisu, te će već ove jeseni biti novih problema sa osiguravanjem dovoljnih količina grožđa, odnosno vina. Posve prirodno, neobradena loza trpi. Starije loze mogu biti potpuno uništene, a mlađim lozama će biti potreban dvije do tri godine da vrste prilašnju rodnost.

pjelo se otkupiti tek 20 posto grožda u odnosu na prethodne berbe na tom dijelu općine.

Prerada jedne veće količine bijelog stolnog grožđa se (suradnja je duga već dvadeset godina) vršila na Visu. I viški »Vinogradar« je u vrijeme berbe imao ogromnih problema. Zbog pomorske blokade srpskočrnomorskog flote, nisu se mogli kretati ni ljudi, niti roba. Mladi viški berači tako nisu mogli doći do svojeg Visa, pa se sa berbom i preradom

kasnilo. Otkup grožđa je uspješno organiziran na području od Stankovaca do Pirovca, u Tribunju, Donjem Polju, Danilu i Dubravi. Prerada te vrste grožđa je ipak, u odnosu na prethodne godine na »starim područjima ot-kupa i prerađe« bila svedena na svega trideset posto. Zbog toga, valjalo je krenuti u potragu za novim dobavljačima sirovina kako bi se mogla proizvoditi stolna vina. Riječ je o područjima koja imaju sličnu kvalitetu grožđa ovom podneblju, posebno za stolna vina »Juru« i »Barbu«. Grožđe je nabavljeno na otocima Hvaru i Korčuli, te Pelješcu, a uz obalu i u dolini Nereteve, u Vrgorcu i mostarskom »Henoku«.

Tko može zamisliti Dalmaciju bez stoljetne tradicije vinogradarstva? Brojni su vladari i »obični« ljudi u veselju i tuzi rado posezali za dobrom kapljicom proizvoda što ga grožđe daje! Uza sve osobitosti, šibenski kraj je nadaleko poznat po dobrim i kvalitetnim vinima. Ne bez razloga, jer priroda i ljudi su to omogućili. Čuveni »Babić« ponekad se nade i na stolovima vrlo probirljivih, kada se o vinima radi. Francuzi,

Jedina proizvođačka kuća vina i rakije na šibenskom području danas je »Vinoplod— Vinarija Šibenik. Prošavši gotovo sve oblike organizacije, šibenski preradivači grožđa našli su se i u zagrljaju socrealističkog souriziranja. »To je bila čista propast», ističe jedan od sugovornika, generalni direktor poduzeća, dipl. inž. Mirko Čala. Osamdeset i devete su iz tog »zagrljaja» izšli i krenuli svojim putem. Rodne godine, dobar plasman i vlastita akumulacija omogućili su investiranja u sklađišni prostor. Na pomolu je bila i realizacija investicijskog programa proizvodnje bezalkoholnih pića. Onda je došao rat. Zbog položaja na kojem su smješteni, našli su se na dometu neprijateljskog razrajućeg oružja, što je za posljedicu imalo ogromne štete. Proizvodnja, ipak, nije stala. Nakon rujanskog rata, raditi na svega nekoliko desetaka metara — od tada srpskih kasarni — nije bilo lako. Ljudi su ulagali maksimalne napore, odagnali strah i uz ogromno razumijevanje i pomoć poslovnih partnera »krenuli» u oporavak. U tome su i uspjeli. I danas su suočeni s nizom, kako ih naziva komercijalni direktor Zvonimir Skroza — »osnovnih problema».

Smanjenje tržišta sirovina i plasmana robe

— Sve protekle godine, osim devedeset i prve, sirovina (grožđe) za proizvodnju osiguravala se na sjevernom dijelu šibenske općine, te na područjima sjeverne i srednje Dalmacije. Bijelog grožđa se preradivalo u Vukšiću, koji je od prošle jeseni pod okupacijom. Što je s našim podrumom i u kakvom ćemo stanju naći opremu nakon oslobođenja tog područja — teško je pretpostavljati. Poznato nam je da je skladišni prostor (oko 200 vagona) potpuno uništen, riječi su prvog čovjeka »Vinoploda«, g. Čale Prerade u Vukšiću zbog toga nije bilo, a us-

NE PLAŠIMO SE DRŽAVE

MIRKO ČALA: Mislim da država neće postati pretežni vlasnik vinarije, a osobno smatram da to nije goruće pitanje. Ako će država i postati vlasnikom, toga se ne moramo bojati. Ali, ako će netko u ime države pokušavati biti »gazda u kući«, to neće biti u redu. Osobno, ne strahujem od države (fonda) kao mogućeg pretežnog vlasnika. Svaki čovjek, radnik ne može osjetiti pričapnost poduzeću, tu svojinu, ako i sam ne ide u ulaganje. Možda je u ovom povijesnom trenutku pretvorba još jedno opterećenje, ali potreba da svaki radnik sudjelovanjem u kupnji dinonika, shvati da je suvlasnik i odgovoran za stanje i budućnost poduzeća. To je značajno. Možda, zbog niskog osobnog standarda, vrijeme nije najpo-

ZVONIMIR SKROZA: Ne strahuje-
mo od mogućeg utjecaja države preko
Fonda za razvoj. Zakon je točno sve
propisao! Država, odnosno Fond, neće
imati razloga za »miješanje« u poslov-
nu politiku poduzeća koja uspiješno
posluju. Sve će ovisiti o ljudima koji ra-
de u poduzećima i njihovu poslovod-
stvu. Zašto bi država »svoje prste upli-
tala« tamo gdje sve ide svojim tijekom,
dobro, kvalitetno i finansijski učinkovito?
Stoga mi nisu jasne tolike povike
na Zakon I - mogući utjecaj države.

Kreditna zaduženja podnošljiva

— Zaduženja su u ovoj proizvodnji normalna pojava. S obzirom na godišnju realizaciju, ona danas iznose oko 20 posto. Zaduženja nastaju u vrijeme nabave sirovine, a roba se proizvodi i plasira tijekom cijele godine. Usporedbe radi, neke vinarske kuće zadužuju i do 70 posto svoje realizacije. Naša sreća je bila u tome što smo u posljedne tri do četiri godine imali više od 50 posto plasmana kvalitetnih vina i rakije. To su sku-

pi proizvodi i stoga smo mogli postići bolje finansijske rezultate i stvoriti vlastitu akumulaciju. Stoga smo mogli investirati u skladište, u vrijednosti od oko dva milijuna DEM, a uložena sredstva su se, zahvaljujući prodaji naših i »tuđih« proizvoda počela vraćati. Mi imamo svoj vozni park, svoje prodajne centre i skladišta (Šibenik, Zagreb, Rijeka), svoje trgovачke putnike i predstavnike što je sve skupa omogućavalo brzu, kvalitetnu i dugogodišnju suradnju s partnerima, riječi su generalnog direktora »Vinoploda«, g. Čajlo.

Traženija stolna vina

Šibenski »Vinoplod« godišnje može prouzmeti oko 1200 vagona robe. Od toga, 70 posto su vina, a ostalo rakije. To je čisto vinarska kuća: proizvodi ono što se preradom grožđa može dobiti. U assortimanu je čuveno vino »Babić«, te četiri kvalitetna vina. To su »Babić«, »Debit«, »Roze« i »Plavina«. Tu su i dva stolna vina »Jure« i »Barba«. Zadnjih godina proizvodilo se oko 700 vagona vina i 200 vagona rakije. Od rakija to su »Lozovača« i »Travarica«, te u manjim količinama »Grapa«, koja je manje tražena jer — nije blila u »modi«. Kada je riječ o vinima, danas su traženja stolna vina, jer kvalitetna su mnogo skuplja.

— Svojim proizvodima »Vinoplod« pokriva tržište cijele Hrvatske, dio Slovenije, a godišnje se u zapadnoeuropeске zemlje izveze od 8 do 12 vagona robe, što donosi priliv de-

viznih sredstava od oko 300 tisuća DEM. Tako se osiguravaju devize za potrebe uvoza repromaterijala i rezervnih dijelova. Čuveni "Babić" se ponekad, zbog proizvodnje u ograničenim količinama i postojecig domaćeg tržišta, pojavi i na stranom tržištu. U državi Hrvatskoj, glavna prodajna područja su Zagreb, Split, Rijeka, Šibenik i Zadar. Prošle godine plasirano oko 900 vagona robe, što je pad za oko 30 do 35 posto u odnosu na prijašnje godine. Zbog rata, u našoj su državi izgubljena područja prodaje u općinama Drišnici, Benkovac, Knin, te područje Like. Na zadarskom području je zbog ratne ugroženosti plasman pao za 50 posto. Slično je i sa dubrovačkim područjem. Ove godine očekujemo i planiramo, bez obzira na sve objektivne teškoće, plasirati oko 750 do 800 vagona robe. Zbog rata u Herceg-Bosni izgubili smo dio tržišta, osim Livna, kaže komercijalni direktor g. Skroza.

SVAKA ČAST POSLOVNIM PARTNERIMA

Nakon strašnih razaranja i izravnih šteta koje smo pretrpjeli u sedmodnevnom rujanskom ratu, zahvaljujući više-godišnjoj kvalitetnoj poslovnoj suradnji s brojnim partnerima, te činjenici da je Šibenik kao herojski grad bio na »glasu«, naišli smo na razumijevanje. Podatke o nanesenim štetama, popraćene fotografijama, uputili smo na preko dvije stotine adresa. Rezultat nije izostao. Kroz »oprštanje« duga u vrijednosti oko 200 tisuća DEM, za staklenu ambalažu u pomoć su nam priskočili zaposleni u tvornici »Straža« Hum na Sutli. Vinarske kuće (od »Dalmacijavina«, »Istravina«, »Badela«, »Neretvanke« iz Opuzena, te Vrgorca) omogućile su nam plaćanje duga — kada to name bude bilo moguće. Neke trgovačke kuće odmah su nam platile prijašnje dugove i na taj način, u najtežim trenucima, pomogle u našoj likvidnosti. Da nije bilo toga i kreditnih pozajmica od Jadranske banke, mi bismo zaista teško prebrodili iznenadne teškoće, a pitanje je da li bismo — nakon ovolikih razaranja i »istekle« sirovine — mogli opstatи. Okrenuli smo se i prodaji »tudihih« proizvoda, pa se tako prvih nekoliko mjeseci »poslijeratne« katastrofe uspjelo prebroditi. Danas je puno lakše!

**NE ODUSTAJEMO
OD PROIZVODNJE
BEZALKOHOLNIH
PIĆA**

MIRKO ČALA: Šibenik mora imati svojeg proizvođača bezalkoholnih pića, jer ovom tržištu su one neophodna i to je „piće budućnosti“. Ljeti se, u normalnim uvjetima, ovdje nalazeći i do dvije stotine tisuća ljudi, a to je povoljni broj potencijalnih potrošača. Danas su prisutni drugi proizvođači bezalkoholnih pića, pa nema razloga da jednog dana te ne budemo mi. Naša prednost je u tome što ne području od Splita do Zadra nemamo ugostiteljskog objekta (od kafića do hotela) u kojima naši proizvodi nisu prisutni. Uz postojeći assortiman proizvoda ne bi bio problem pласirati nove bezalkoholne proizvode, jer tetrapak sokovi su, ipak, piće budućnosti. Dok ne počnemo proizvoditi nove sokove u našem poduzeću, mi se na neki način za njihov plasman pripremamo. Tu ideju smo počeli realizirati od rujna prošle godine, prodavajući – u naše proizvode – i „tude“ pivo, sokove i mineralnu vodu. Zahvaljujući velikim skladišnim prostorima u Šibeniku te u našim diskontima u Zagrebu i Rijeci, uz naše, prodajemo i te proizvode. I dok se na taj način bavimo trgovinom, kao dodatnom djelatnošću, mi zapravo pokušavamo naviknuti kupce i „pripremiti teren“ da na jednom mjestu mogu kupiti i vino, rakiju, sokove, pivo, te mineralnu vodu. Nažalost, naš program proizvodnje bezalkoholnih pića moraće pričekati, godinu, dvije, ali od prognoze „tudih“ proizvoda nećemo odustati. Procjenjujemo da bi bilo moguće na ovom tržištu srednje Dalmacije godišnje pласirati oko 100 vagona bezalkoholnih pića. Financijski, to bi bilo veći priliv sredstava od onih što smo ostvarili na danas izgubljenim tržištem piasmana vina i rakija.

Zvonimir SKROZA
**PROIZVODNJA
PRAĆENA NIZOM
PROBLEMA**

«Vinoplod» je danas suočen s nizom problema. Oni osnovni, o kojima normalna proizvodnja i opstojnost kuće ovise su: (uz ostalo) problem naplate plasiranih proizvoda na tržištu, relativno male zalihe sirovina s obzirom na potrebne godišnje zalihe s kojima ovo poduzeće mora raditi da bi ostvarilo planiranu proizvodnju. Tipiziranje vina mora se izvršiti do kraja drugog ili trećeg mjeseca, kako bismo cijele godine osigurali istu kvalitetu proizvoda. Zbog već poznatih i spomenutih razloga morali smo tražiti nove dobavljače sirovine, a njima je robu trebalo platiti u «kešu». Na drugoj strani mi za svoje proizvode čekamo novac od 60 do 90 dana, jer trgovачke kuće nemaju sredstava da plate odmah. Jedan od problema u tekućem poslovanju je i transport. Ne samo zbog činjenice da prema unutrašnjosti Hrvatske postoji samo jedan put — preko Paškog mosta, a on ponekad bude i po dva, tri dana zatvoren, već i zbog toga što nam je vlastiti vozni park prepovoljen. Naime, ustupili smo određeni broj vozila našoj, Hrvatskoj vojsci. Stoga za usluge prijevoza, bilo sirovine ili gotovih proizvoda, te repromaterijala, angažiramo i druge prijevoznike. To i blokada prometnice povećava troškove transporta tri do četiri puta u odnosu na ranije razdoblje. Jedan od značajnih problema je i smanjenje tržišta prodaje i tržišta osnovne sirovine. Neću pretjerati ako kažem da se zbog svega navedenog, te općeg političkog i ekonomskog okruženja radi na granici tehnološkog i komercijalnog rizika.

guće postići »šminku« ambalaže koju Europa očekuje. Ipak, naša se vina povremeno nadu i na stolovima Nijemaca, Francuza, Belgijanaca, Nizozemaca, pa čak i Amerikanaca. Riječ je naravno o kvalitetnim vinima. Uz modernizaciju pogona, moguće je prodror i na brojna svjetska tržišta, naglašava Skroza.

Pretvorba vlasništva u tijeku

Elaborat o pretvorbi vlasništva šibenske vinarije je pri kraju. Ohrabruje podatak da je interes 270 zaposlenih za kupnju dionica, kako saznamo, velik. Da li će se, sa prošnjim mjesечnim primanjima danas, u visini oko 130 njemačkih maraka i odlučiti za kupnju dionica, ovisi o njima samima i njihovu standardu. Sve, zakonom propisane povolnosti su im ponudene. Bez obzira na vrijeme u kojem se pretvorba provodi, te na osobni standard pojedinaca i obitelji, rukovodeći ljudi »Vinoploda« vjeruju da bi radnici mogli otkupiti do pedeset posto vrijednosti poduzeća. Pretpostavljaju da bi i banka mogla biti zainteresirana za jedan dio dionica, a preostalo će — očito — pripasti državi (Fondu). Bez obzira na rezultate pretvorbe i na to tko će postati pretežni vlasnik »Vinoploda« — Vinarije Šibenik, optimizma za bolja, finansijski učinkovitija vremena ima. Uvjeti su da država Hrvatska uspostavi vlast na cijelokupnom teritoriju, da to isto postigne i susjedna Herceg-Bosna, te da se više »probiju« na tržišta ostalih susjednih i stranih zemalja. Tada će biti i novih programa proizvodnje i modernizacije postojećih, kažu šibenski vinari.

Pripremila: Katarina RUDAN

ŠTO DONOSI ZAKON O ZAPOŠLJAVANJU STRANACA?

DO POSLA - PREKO DRŽAVLJANSTVA

Kadrovske službe šibenskih poduzeća i ustanova ubrzanim tempom evidentiraju među svojim zaposlenima one koji su se dočinjenjem propisa o hrvatskom državljanstvu formalno-pravno našli u položaju stranaca u Republici Hrvatskoj. Bez evidencije nemoguće je provesti Zakon o zapošljavanju stranaca koji je stupio na snagu 10. travnja ove godine i utvrdio da stranc u Republici Hrvatskoj može raditi samo ako ima radnu dozvolu. Dočinjenje spomenutog Zakona logično je slijedilo nakon što je Hrvatska postala suverena i međunarodno priznata država. Na taj način Hrvatska je zaštitila svoje državljane i, što je razumljivo, dala im prednost u zapošljavanju. Slični propisi sastavni su dio zakonodavstva gotovo svih država svijeta.

Zakon je, međutim, kod mnogih, koji su bez obzira na to koliko dugo borave i rade na teritoriju Hrvatske sada stranci, u prvom trenutku, stvorio strah da će ostati bez svog radnog mesta neuspjeli ili dobiti državljanstvo naše Republike ili ne uspijeli ili doći do radne dozvole. Da li je taj strah opravдан? Pod kakvim uvjetima i tko izdaje dozvole za strancima i u kakvim rokovima se one moraju zatražiti?

A upravo rokovi, kakve je propisao Zakon, po svemu sudeći, najveći su krivac za nespokojstvo, ne samo zaposlenih stranaca već i poslodavaca, zatim matričnih ureda koji su izloženi dodatnom pritisku stranaka koje žele radni posao utvrditi državljanstvo i Policijskih uprava koje izdaju dozvole za boravak i zaprimaju zahtjeve za dobivanje hrvatskog državljanstva.

Poslodavac kod kojeg je zaposlen stranc s trajnim nastanjnjem u našoj državi dužan je, prema članku 18. Zakona o zapošljavanju stranaca, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona podnijeti zahtjev za dobivanje radne dozvole za svog radnika. Taj rok ističe u ponedjeljak 8. lipnja. Nakon toga, propusti li poslodavac svoj rok, zahtjev može podnijeti i zaposleni stranc u roku od 30 dana, a to znači do 8. srpnja ove godine. Rokovi su već na prvi pogled izuzetno tijesni budući da se Zakon počeo primjenjivati 10. travnja. To je imalo u vidu i Ministarstvo rada, socijalne skrbi i obitelji i predložilo njihovo prolungiranje. Ako je, dok ovo čitate, Sabor prihvatio taj prijedlog rok je za poslodavca pomaknut do 1. prosinca ove godine, odnosno za zaposlenog stranca do 1. siječnja sljedeće godine. Svi ti rokovi vrijede i u slučaju da stranc ima produženi boravak u Hrvatskoj, ali njima radni odnos prestaje u trenutku kad im istekne odobrenje za produženi boravak. Radnu dozvolu moraju imati i stranci koji nemaju boravak u našoj državi. Riječ je o dnevnim radnim migrantima. Zakon predviđa i izdavanje radnih dozvola za sezonsko zapošljavanje stranaca, u trajanju od jednog do četiri mjeseca.

Svim stranicima koji žele raditi u Hrvatskoj radne dozvole izdavat će Središnja služba Zavoda za zapošljavanje u Zagrebu, a zahtjevi će ići preko Područne službe u Šibeniku. U Područnoj službi Zavoda za zapošljavanje u Šibeniku kažu da su svakodnevno u vezi s kadrovskim službama poduzeća, spremni da im daju sve potrebne informacije. Dosad su primili samo jedan zahtjev za izdavanje radne dozvole i to iz »Slobodne plovidbe«, tako poduzećima savjetuju da evidenciju zaposlenih stranaca završe u propisanom roku i u Zavodu računaju na njihovo produženje što bi omogućilo temeljiti obavljanje tog delikatnog posla.

Kome je za posao potrebna domovnica?

Kadrovske službe poduzeća rade punom parom. Prvi korak je bio uvid u radne knjižice zaposlenih u kojima je u pravilu upisana i nacionalnost. Nakon toga je od radnika koji su pripadnici drugih, a ne hrvatskog naroda ili nemaju u knjižici upisanu nacionalnu pripadnost zatražen dokaz o hrvatskom državljanstvu.

Domovnica za posao nije potrebna Hrvatima sa stranim državljanstvom ili onima

Osobne karte za strance izdaju se građanima koji su trajno nastanjeni u Hrvatskoj ili imaju odobrenje za produženi boravak. Zakonom o boravku i kretanju stranaca sve osobe koje su 8. listopada prošle godine, kada je Zakon stupio na snagu, imale prebivalište na području Hrvatske, smatraju se trajno nastanjenima u Hrvatskoj. Njima se osobna karta za stranca izdaje na rok od 5 godina, a onima koji imaju status produženog boravka u privilu na godinu dana. Od 600 osobnih karata za strance, koliko ih je izdano za područje općina Šibenik, Knin i Drniš koje pokriva Policijska uprava Šibenik, većina se odnosi na slučaj trajnog nastanjenja stranaca u Hrvatskoj. Nakon izmjene Zakona o hrvatskom državljanstvu veliki broj tih karata je poništen. Naime, za osobe koje su pripadnici hrvatskog naroda ne traži se da moraju u Republici Hrvatskoj imati prijavljeno prebivalište 10 godina. Dovoljno je dokazati da su Hrvati i dati izjavu da se smatraju državljanima RH bez obzira na dužinu boravka.

bez državljanstva jer se oni ne smatraju strancima. Oni svoju nacionalnu pripadnost mogu dokazati izvodom iz knjige rođenih, indeksom, svjedodžbom ili crkvениm ispravama u kojima je upisana njihova pripadnost hrvatskom narodu. Da bi se izbjegle još veće gužve ispred matričnog ureda, kadrovske službe će za ostale radnike uputiti pisani zahtjev — upitnik za izdavanje domovnice ili uvjerenja o državljanstvu. Zahtjev je tiskan na posebnom obrascu što ga je izradio Općinski sekretarijat za opću upravu i financije. Matrični ured je dosad taj posao završio za

Bit će sigurno slučajevi kada Zavod za zapošljavanje neće strancu izdati radnu dozvolu. Žalba na takvu odluku podnosi se Upravnom odboru Zavoda za zapošljavanje. Ta drugostepena odluka je konačna.

Remontno brodogradilište Šibenik, Hrvatske ceste, »Transjug« i organe Skupštine općine.

Što bi trebali napraviti radnici koji su pripadnici drugih naroda, a nisu hrvatski državljani? Oni će prije svega srediti papire o boravku u Republici Hrvatskoj, a nakon toga područnoj službi Zavoda za zapošljavanje podnijeti zahtjev za izdavanje radne dozvole. Joško Pisa, tajnik Udruženja samostalnih privrednika u Šibeniku

vruće Vlada. Zakon sadrži mogućnost da se strancu kojemu je odobreno trajno nastanjenje u Hrvatskoj izda radna dozvola i na neodređeno vrijeme. Zakonodavac je, način, propustio normirati u kojem roku ZAVOD za zapošljavanje mora izdati ili uskratiti radnu dozvolu strancu pa ostaje otvoreno pitanje u kakvom će on statusu biti dok odgovor ne stigne.

Što s obrtnicima?

Teško je ovog trenutka procijeniti koliko je stranaca na području šibenske općine. Pretpostavlja se da ih je dosta među privatnim poslodavcima. Vlasnici privatnih pekarica i velikog broja ugostiteljskih radnji na našem području su Albanci. U Ministarstvu rada i socijalne skrbi tumači da i obrtnici-stranci koji su svoje radnje otvorili prije stupanja na snagu Zakona moraju najprije utvrditi svoj status prema propisima o boravku i kretanju stranaca, a nakon toga područnoj službi Zavoda za zapošljavanje podnijeti zahtjev za izdavanje radne dozvole. Joško Pisa, tajnik Udruženja samostalnih privrednika u Šibeniku

Zakon o zapošljavanju stranaca vodio je računa i o izbjeglicama kojih je na ovom području nekoliko tisuća. Ako su stranci njima će Zavod za zapošljavanje izdati osobnu radnu dozvolu i upisati ih u evidenciju tražitelja zaposlenja prema mjestu boravka.

ku, smatra, međutim, da je na obrtnike-poslodavce zakonodavac naprosti zaboravio i da se spomenute odredbe na one koji od ranije imaju obrt ne odnose već samo na strance koji će ubuduće biti privatni poslodavci. Zanimljivo je da obrtnika poslodavca ZAKON ne spominje ni u rokovima, ni u kaznenim odredbama. Zbog toga će Udruženje morati zatražiti dodatno tumačenje od nadležnih ministarstava. Za samostalne obrtnike nema ni obrasca na kojem bi se uputio zahtjev za izdavanje radne dozvole.

Rad na crno neće se isplatiti

Ako inspekcije rada budu dosljedno nadzirale primjenu Zakona o zapošljavanju stranaca teško da će nekom pasti napamet da zaposli stranca bez radne dozvole. Kazne su te prekršaje drastične. Novčanom kaznom od 500.000 do milijun hrvatskih dinara kaznit će se poslodavac po svakom nezakonito zaposlenom strancu ako s njim zasnuje radni odnos bez radne dozvole. Odgovornu osobu poslodavca taj će prekršaj koštati od 100.000 do 500.000 hrvatskih dinara. Za poslodavca koji ne obavijesti pravodobno Zavod za zapošljavanje o prestanku rada stranca predviđena je novčana kazna od 50.000 do 200.000 HRD, a za odgovornu osobu od 20.000 do 80.000 HRD. Previsoki su to iznosi i za najbogatije da bi netko pokušao izigrati Zakon. Stoga valja očekivati njegovu striktno poštivanje.

Do posla — ipak preko državljanstva

Zakon o zapošljavanju stranaca vjerojatno su najteže primili oni građani koji dugo godinu žive i rade u Hrvatskoj, ovdje imaju obitelj, osjećaju se hrvatskim državljanima, a formalno to ipak nisu budući da su stranci. Mnogi među njima podnijeli su zahtjev za dobivanje hrvatskog državljanstva, ali iz Ministarstva unutarnjih poslova još nije stigao nikakav odgovor. Od 200 takvih zahtjeva klasičnih stranaca s područja šibenske općine do 27. svibnja riješena su samo dva. U Policijskoj upravi u Šibeniku kažu da se procedura dobivanja državljanstva može odužiti i na godinu dvije dana. Dok ne dobiju hrvatsko državljanstvo ti građani koji nisu bili te sreće da su pripadnici hrvatskog naroda potpadaju pod odredbe Zakona o zapošljavanju stranaca.

M. RADIC

(prezime i ime podnositelja zahtjeva)

(prebivalište i adresa stanovanja)

OPĆINSKI SEKRETARIJAT ZA OPĆU UPRAVU
I FINANCIJE ŠIBENIK

ZAHTEV - UPITNIK
za izdavanje domovnice (uvjerenja o državljanstvu)

1. PODACI O PODNOSITELJU ZAHTJEVA :

1. Prezime i ime i djevoj. prezime za ženu _____
2. JMBG (a ako nije određen navesti dan, mjesec i godinu rođenja) _____
3. Mjesto, općina i država rođenja _____
4. Nacionalnost _____
5. Da li je bračno dijete _____
6. Da li je izvršen naknadni upis u Knjigu državljanina, kada i gdje _____
7. Da li je zaključen brak na području Općine Šibenik, kada i gdje _____
8. Gdje je glasovao-la na referendumu o samostalnosti RH (navesti mjesnu zajednicu) _____

II. PODACI O RODITELJIMA :

- a) za oca
1. Prezime i ime i ime oca _____
2. JMBG (a ako nije određen navesti dan mjesec i godinu rođenja) _____
3. Mjesto, općina i država rođenja _____
4. Prebivalište 1947. - 1948. godine _____
5. Sadašnje prebivalište i adresa _____
6. Da li je ishodovao domovnicu _____
7. Gdje je glasovao na referendumu o samostalnosti RH (navesti mjesnu zajednicu) _____
8. Nacionalnost _____

Obrazac prema kojem se evidentiraju zaposleni stranci u šibenskim poduzećima i ustanovama koristiti će se i za srednjarje biračkih spiskova za predstojeće »ljetne« izbore. Zbog toga je kažu u Općinskom sekretarijatu za upravu i financije u njega unesen pitanje o mjestu glasovanja na referendumu. Zaboravlja se pritom da je izlazak na izbore pravo, a ne i obvezica za građana. Osim toga nije jasno zašto se isto pitanje postavlja za roditelje, bračnog druga i punoljetno dijete, a za istinitost njihova iznošenja prijeti materijalnom i krivičnom odgovornošću?

A KAKO MORE MENE SLUŠA

Nema propagandne agencije u europskoj civilizaciji slobodnog vremena koja nije kroz turističke i nautičke časopise, filmske i televizijske zapise usmjeravala avanturiste i milijunska turistička masu na put prema Kornatskom arhipelagu, ka još jednom od "rajskih" ostateka na obalama i morima Staroga Mediterana.

U već poslovno galopirajućim marketing akcijama za agencijskim provizijama, potrošačima svojih usluga obećavale su "bliske" susrete sa zadnjim živućim stanovnicima koji su svoj život proveli u pustim prostranstvima kamenog otočja.

Bračni par Luce i Jere Turčinov bili su ti ljudi u "poznim" godinama koje su "hvatali" inozemni i poglavito domaći fabrikanti turističkog alarma. Njihovo življene "tamo" intonirali su svirkom prepotopnog profitnog imperativa, "za to doživjeti drugoga ljeta može biti kasno".

Dok ovo pišem sve više vjerujem da je ratno stanje otrcane razlog i skupa, zbog koje su punitelji info-medija i turistički djelatnici "dopustili" da Lucin odlazak bude zabilježen samo u Matičnu knjigu, župnikov podsetnik i plaćenu particiju na zadnjim novinskim stranicama.

Ako ratno stanje i jest razlog, onda on drijema u jednoj ratnoj istini, koja govori da u to vrijeme nije bilo putnih naloga za ljudi pohotu pod kuvertom službenih putovanja za plandovanje i pisanje u polovniku, uz podriganje sa čačkalicom u kutu masne guvice nakon mijaskanja bele debele re-

pate ribetine koju su od kacamarina razlikovali jedva po repnoj peraji i troškovniku.

...

Bogu hvala, ovaj put samo naši Kornati postoje i danas, postoje sa svojim ljudima koji su posve različiti od njihove "istine" koju su svijetu perom i kamerom servirali službenjaci dežurni izabranici.

Kornati nisu samo more i otoci nego i njihovi ljudi Kornatari. Pretežito su oni Murterini, Murterani, Murterci ili Murterinci kako ih od sela do sela imenuju njihovi susjedi. U Murteru se oni dijele na Hraminjane i one iz Sela, a za boravku na arhipelagu međusobno se imenuju topominima otočja i dijelova posjeda, Vruljani, Smokvičani, Trtušani ...

Polaze li oni sa Murtera ili iz Kornata, njihovi putovi — plovidbe uvijek su i samo povrati sreće, vraćaju li se doma svojima i samima sebi, doma na Murter ili u Kurnatu.

Kornatar nikad ne odlazi, i za životu riječe ne upotrebljava. Kad mu se to jednom kao i rođenje dogodi, ostali tih i žalobno govore da mu u svici nestaje uja, da mu valja molati cimu, dugnuti sidro i partiti, i na kraju je išla ...

Otocu su bili njihov raj i pakao, slava i propast, gdje se trudilo i činila pokora, i gladovalo u moru ribe, ribe više negoli je mora tamo bilo. Trudilo se u moru znoja i žuljeva većih od Punte

Opata i tvrdih od bukovine u veslima u koje se i danas upire i upire ...

Troše se ruke i mladost, a Boga mi i štropi i škermi i vesla, i život!

I njoj, Luci koja me je dojila sokovima mora udunula se svica ...

Jesi li čula Luce,

da je Pupačić slušao

kako govori more?

Znan!

Svaki ponedeljak u osan.

A kako more mene sluša,

ka ostanemo sami

moja je tajna!

Zvono sa zvonika murterske crkve Svetoga Mihovila zvoni i ugada povrati mojih misli na trenutke svih godišnjih doba pred njenom kućom i rivom na otočiću Kameni Žakan.

Naviru u neretu valovi sjećanja na dva života Kornatarice, na njezina kazivanja o moru kojih nema u brevirijima i vokabularu pomorskog nazivlja.

Možete u porat, noćas bi moglo digniti jugo, prve riječi je izgovarala a ostalo sam razumio iz pogleda i kretanja kojima je hvatala cimu i priveživala brod neznanca i namjernika koji bi izranojao iz guste magle i vlažnoga mraka ili bijegunja iz nevere, kojega bi ljuta sila natjerala da u Lucinoj luci potraži i pronađe luku svojega spasa.

Bože nije li ovo zvuk zvona iz ponora pod pučinom ispred otoka Lavse, iz kampanela u kojem za konopce zvona poteže morski konjički kad umre jedan ribar, što je Luce znala pripovijet.

dati mojim djevojčicama za ljetnih otočnih sutona.

Nakon što su "novopečeni" štufo i štopošti pomorci pristajali ili vatali rivu, istresali bi svoj fundus neprigodnih poslovnica, hvali more ..., ni u moru mire ..., ili kruh od sedam kora ...

Doma je tribalo ostati ako se kraja valja držati, i pitati mater zašto te je jedna činila ka u jubavi nije imala vire, i od kojomu kruvu te sirota odranila ka ne znaš da je kora slada od pupe. Još mi nisi reka kako riba ribi grize rep morski čuće i tutušu moj, mrmljala je svojim njedrima Luce.

Stisnuta ribarska kuća u kuhinji je imala stolić, klupu, tri sjedalice i vitrincu donesenu sa sela. Na jednom zidu stajale su požutjele fotografije, kalendar Danica, Zadnja večera, tri maslinove grančice i drveno raspelje, a preko njega cennaš od tamnosmedih sjemenki šoltanskoga rogača.

Zvoni morski konjič, a ja veslam morem uspomena na pouke potrebne znanju radanja, življena i umiranja, i o sudbinu na sastavnici neba, mora i sprudova.

Na moru tribo biti dobar, tribo ga znati. Biti dobar znači znati o zaklonicama, sikama, korenitima i lucijetama, o bonaci i bibavici, o mrtvima maretama, o živomu moru i onomu koje je mrtvo.

Iz pune kredence starinskih staklenki davala je s blagim izrazom radosti sve sitnice koje je imala, od lucmarina, slavulje, i šećera, do favorova lista i aspirina koje smo u pravilu zaboravljali vazimati i nositi od kuće.

Znati o moru, znači znati i o brodu,

i biti na njemu od koristi, da nisi višak i smetalo, da nisi retaja taralo i trajalo, da si pri ruci, da ne afanaješ i da te ne triba škapulavati u prvom refulu vitra.

Iz drvene skancije skidalu bi se skrivenim osjećajem sjetne šuperbita i dodavala zavežlaje Svetolucijskih i drugih čestitki koje su na raznim jezicima završavale buketima želja i pozdrava njoj. Jeri, otocima i moru.

Red koji je vladao u skromnoj ribarskoj kući, odgovarao je redu, miru i zadovoljstvu kojega je imala od zore do smiraja u ritualima svoga mara, i u trenucima svojega blagodarenja na ovim južnim plantažama mojih sjecanja.

Znati o moru, znači znati uloviti i onda kad pri ruci nemaš ništa osim sebe i more. I sve što ti je za učiniti, učini ka da si zapiva lagantu znanu i dragu jubavnu pismu!

Ranila je u ranim jutrima, u kojima je zrak ispunjen mirisom noćnoga mora milio kroz unjule kamene ograde isparujući na vlatima mogorše i zadnje kapljice rose. Njezin koraci po kući budili su u torovima ove koje su tečajući u pašu papcima razmicali kamene plojkice što je stvarala ugodan diranje beskrainje klavijature u lagodu dobrog jutra.

Prije negoli je krenula tecati za malenim stadiom, na našoj provi ostavljala je pot blagoslova, za dico pun pot topila pomužena mlijeka.

O otocima je znala sve kao o brodovima, ovcama, ribi i moru. Otoči su brojalica prostih imena, a razlikuju se ama baš po svemu. Smokvica je mala,

DON MIHOVIL PAVLINOVIC I HRVATSKI PREPOROD U DALMACIJI

9.

Piše: Milivoj BLAŽEVIĆ

POLITIČKI PROGRAM »HRVATSKA MISAO«

1831 – 1887.

Pavlinović je 1869. radio na dovršenju programa "Hrvatska misao" u kojem je htio osvijetliti svoje političke ideje, i iznijeti svoju varijantu rješenja hrvatskog pitanja u habzburškoj monarhiji. Program nije bio toliko upućen javnosti, koliko su se s njim trebali upoznati njegovi istomišljenici i stranački pripadnici. Pavlinović smeta "regionalni partikularizam" kao smetnju konstituiranju jedinstvene hrvatske nacionalne svijesti. Govoreći o ulozi i značaju hrvatskog naroda u dvojnoj monarhiji, on naglašava pravo da se postigne barem nekakva samostalnost jer se računalo da se monarhija teško može poljuljati. Zato je on za samostalnu Hrvatsku u okviru monarhije. Njegovo rješenje bi se moglo nazvati federalističkim jer predviđa federalne jedinice, Hrvatsku, Sloveniju, Češku i Poljsku. On vjeruje (uzaludno) u izravnu pomoć austrijskih državnih vrhova i dinastije, za koju kaže da će u svom interesu, s ciljem da suzbije pogubne težnje Nijemaca Austrije za njemačkim slijenjenjem, sve više obraćati za pomoć Slavenima na jugu Carevine. Hrvatsko pravo je po Pavlinoviću najsigurnije sredstvo za ostvarenje nacionalnih i političkih ciljeva. Hrvatsko-Ugarska nagodba pravno je priznala pravo Hrvata na Dalmaciju, i od tada počinje jače upiranje Pavlinovića na državno pravo. "Pravo hrvatsko, pravo države hrvatske, ovo je dakle zastava koju nam je smjelo i otorivo iznijeti puku na oči da se s nama u prirodnim kolo okuplja, zastava prava hrvatskoga pred narod bilodano iznijeti, da se bori za snove svoje, kao što su se pradjedovi naši borili za nas ... Ova zastava pobija sama sve dušmanske prigovore. Nama ne treba tražiti novoga kralja na hrvatskoj zastavi; nama ne treba tudi zakona, mi imamo zakone hrvatske. Nama ne treba tudi sabora, mi imamo hrvatski sabor. Hrvatska je vrsnica hrvatskog narodu, nama ne treba mijenjati niši ikomu dirati u vjeru, jer od pamтивjeka u Hrvatskoj živu hrišćani i kršćani, u ljubavi jedne domovine, u obrani jednoga prava, u razumu jednoga jezika."

Temeljno upiranje na postulante hrvatskog državnog prava kao produkta oživljene samobitnosti hrvatskog puka u Dalmaciji iskazuje Pavlinović u Imotskome rječima: "Recimo dakle: komu je pogibeljno ime hrvatsko. Kažimo: komu ne prija hrvatska misao. Hrvatsko ime mrsko je i kravno onmu koji neće hrvatskoga jezika, ni hrvatskoga prava. Na Hrvate mrze oni kojim se hoće gospodstvo na hrvatskoj zemlji, nad hrvatskim narodima."

U programu Pavlinović ističe i problem hrvatsko-srpskih odno-

sai a zahvaća ga od vremena početne suradnje unutar Narodne stranke do sve više rastućeg procesa podvajanja, koje je s vremenom vodilo formiranju čisto hrvatske ili srpske nacionalne svijesti. Zapravo, politička srpska ideja u Dalmaciji formirala se nešto ranije. Takvi su Srbi ispočetka za ujedinjenje s Hrvatskom, ali je cilj jednog dijela Srba u kasnije vrijeme i promicanje pansrpske političke misli. I dok su čitaonice i Narodna stranka još uvijek bile povezane zajedništvojem jezika i politike, počele su se postupno osjećati i drukčije tendencije, osobito do kraja 1865. kada su neki zadarski gimnazijali i pitomci pravoslavnog sjemeništa osnovali Srpsko omladinsko društvo "Prvenac".

Pavlinović je Srbiji zamjerao srpsku, a i velikosrpsku politiku, osobito "predrasude narodne, jezikoposlovne i vjerozakonske". Preporučuje srpskim listovima da postanu "glasila čistog narodnog mnenja! i poluga Jugoslavenskog društvenog ujedinjenja". Tako je Pavlinović nastupao dok nije izšao sa svojim programom iz 1869.

Uopće, on je medu prvima istaknuo jugoslavenstvo kao politički pojam. S te strane je prva nacionalna jugoslavenska ideja kod njega ocijenjena kao pozitivna. Međutim, ona je bila nekakav proces tokom kojeg se sve više ubličava moderna hrvatska politička misao. Pavlinović je jedan od prvih koji je prešao taj ciklus, da bi kasnije postao izraziti ideolog hrvatske nacionalno-političke misli u Dalmaciji, i kao takav (s izuzecima povremenog jugoslavenstva) ostao sve do smrti.

Velikosrpske postavke L. Tomanovića

Jedan od izrazito djelotvornih promotora srpske nacionalne svijesti u Dalmaciji bio je Lazo Tomanović koji je 1868. objavljivao svoje novinske članke u "Narodnom listu". Zanesen idejom da od prečanskih vojvodanskih Srba načini "politički centar srpskog" afirmativno je promicao nacionalno-političku srpsku ideju i na dalmatinski prostor medu liberalno hrvatsko i srpsko građanstvo. Time se postepeno jedan dio srpskog građanstva postepeno prihvatajući te postavke odvajao od zajedničkog hrvatskog narodnog političkog korpusa. — Zagovarajući slogan južnih Slavena Tomanović na načelima srpske državne ideje produbljuje utjecaj srpske svijesti u potpuno drugačiji gospodarsko-ekonomski, politički i kulturno-istorijski prostor i otvara procese koji će kasnijim razvojem dogaditi dovesti do formiranja dvaju suprotnih političkih hrvatskih i srpskih koncepcija.

Izvor velikosrpske ideološke misli ogleda se jasno u njegovoj rečenicu izgovorenju na svetosavskoj prosлавi u Irigu gdje opisujuci rad Omladine srpske ističe Garašaninovu ideju iz "Načertanja" o Srbiji izlazom na Jadransko more gdje tu duhovnu ideju "prenosi na polju jedinstva nacionalne svijesti". Smatrajući da će se produbiti duhovne hrvatsko-srpske veze Tomanović ističe "kada se Dunavom sa Jadranskim morem spoji, kada počnu zvijzdati željeznicu preko srpskih brda i dolina, kada će Srbin ručati u Novom Sadu i na vječeru stići u Dubrovnik i Kotor, kada budu svi krajevi srpski medu sobom posredno skopčani ... i kada svi Srbi budu radnici u jednoj kući oko jedne cijeli i onda će tek srpski narod iz mrtvih vaskrsnuti ...". Takav Tomanović red je od 1866. do 1869. god. urodio plovdom budući da su njegovi sljedbenici Omladine srpske pronalazili veći broj pristalica u srpskom gradansko-trgovačkom sloju, kao i medu gradskom inteligencijom u redovima liječnika, pravnika i pravoslavnog svećenstva.

Srpsko zadarsko društvo "Prvenac", kotarsko "Jedinstvo" i "Društvo Istoka" u Pismu u skladu s ciljevima pokreta djelovali su u raznim pravcima promicanja srpske nacionalne svijesti na hrvatsko-katoličkom dalmatinskom prostoru. Uvidjevši takav pojačani srpski interes Pavlinović je u razdoblju 1867 – 1869. sve snažnije podržavao hrvatsku nacionalnu ideju pojačano i razlogom djelovanja talijanske nacionalne ideologije na hrvatsko građanstvo. Zatim je hrvatskog imena kod dijela gradske inteligencije smatrao je opasnim za osnovne preporoditeljske ciljeve i to je pripisivao "nedostatku narodne svijesti i ponosom narodnoga". Tu se već uočavaju klice njegove žurbe pri izradi jednog cijelovitog hrvatskog političkog programa. Stoga i pojavu političke srpske svijesti u Dalmaciji u tim godinama Pavlinović pripisuje rezultatu povaranja srpskog i pravoslavlja. Točno je da tooga vremena Hrvati nisu imali snažni hrvatski organizacije, stranke i udruženja. U njima su zajedno sa Srbima. Nije se moglo govoriti o tome da bi poistovjećivalo hrvatsko i katolicizam i same činjenice što se centar katoličanstva nalazio izvan hrvatskog političkog prostora. Pavlinović je u tim godinama odlučno počeo provoditi svoje obećanje dato Račkome željeći "svud našu hrvatsku zastavu razvijati gdje ne bude pogibelji te kom nesporazumijevanju i novome strančarenju".

(Nastavlja se)

MOJA JE TAJNA

je velika. Smokvica je pitoma, učice, tršlje i dva porta. Ona je a gora, jerbo ima više maslin i smokav zajedno. Kurba je a svih strana divlja, pa je zato kovo ime.

su plivajući a galebi su leteći i ukraši mora. Vino je dobro i, a ka ti se popne u glavu onostelja u moru. Od mora umisnitici kojima bi se to do drugomu mistu, pijanci i oni i su puno tili a malo znali ili su re.

je preko mora zatanjalo za pleća susjedne Lunge. Noć idjivala ponad otočja a mi, mitajali meditacijama, u izgubljenskijama, u nebu zastrrom zvi, u vječnosti svemirskog beskraju kornatskom.

Kornatarica je u to doba molila Oče naš i Zdravo Marijo za duše Prigatorija, za zdravlje živih, za jastoge, za kišu i ribu u moru. Dok je jedne večernje misli slala Nebu, druge su joj bile na zemlji, u moru, u mriži, u vrši i visile na palan-garu.

U mislima je slagala pobožne note, i nosila ih u noć pred snivanje ispod svojega biloga lancuna ...

Zdravo, Morska Zvizd!

Luce i Jere su sve svoje dane proveli zajedno, a nakon što je on počeo slabije vidjeti i ona teže čuti, postali su jedno jedincato stvorenje. Od njega su majstori morskih šala krojili novo veselje. Ali ne za dugo, jer u odsustvu tamanh čula iz mora pred ljudje izravanju gušti i strasti, koje skupo plačaju ono čije su želje ponad njihovih snaga.

Oni su poznavali i sebe i more, vratiли su se u Murter i bili za kratko vrijeme predaleko od onoga što je njima značilo more.

I nije prošla ni godina, Jere je ostao sjediti sa staračkom suzom u hladovini Murtera krpajući mrižu svojih uspomena.

Luce koju je rodilo more s mirisom murele, algi i mrite odjedrla je na velikoj bijeloj sipinoj kosti u obzorje, tamo gdje se more s Nebom spaja.

☆ ☆ ☆

Luce i Jere su bili dio obitelji koju je zasnovala asambleja otoka, mir, more i kornatski ljudi. Onoga dana kad su u tom najviše dragom i lijepom siromaštu na svijetu podignute slamnate "polineziske" nastambe, u njihovo carstvo a posebice u Jerino uselio je nemir i trus nemjerljiv Mercallijevom ljestvicom jačine potresa.

Obnázeni ljudi, stotine tisuća kornatskih snaga, hrpe crne ronilačke opreme, fotografskih filmskih i televizijskih kamera, i gomila druge tehničke nepravde sručila se u samo jednom trenutku na nepripremljene ljudi i prirodu, na zajednicu do tada nepomučene idile, na velevječkovnu kornatsku kulturu, na Hrvatsku Kulturu Mora, na bespomoći biser u našoj jadranskoj školici, što nikako nije kap u moru, kao što nije ni samo jedno slovo u našoj Knjizi Mediterana.

Jere je tada počeo ulaziti u sē i zatajavati pred (strancima les etrangers) - čudnim ljudima, pred kameromanima i pred onima koji su njega prozivali čudakom.

Luce je postala njegov Cirenc i ostatak mosta kojim je Jere učio hodati kroz taj svijet. A on je u to vrijeme samo radio, biraо društvo za priču i tražio svoj mir.

Ona, Luce Kornatarica bila je primadona osamdeset i pet godišnje predstave i vječne premijere zvana "Kornatska idila" ili Hrvatska rapsodija u modrom.

Kad veliki umjetnici odu u povijest, u blizini njihovih pozornica obozavatelji i poklonici im podižu spomenike!

I mi ćemo danas ili sutra 20-prvu obljetnicu Lucina odlaska, iz porta i marine u Vodicama odvezati cime i ići brodočaštiti njezin otok, a tako nekako će i pjesnici hodočastiti grob pjesnika Pupačića.

Dodite i vi, dragi Prijatelji Mora, otkrit ćemo vam najmanje jednu morskiju tajnu, i pokazati vam mulo, na kojem je ona vatala cime i bijelim šudaron mahala s rive, mul na kojem je ostalo zrno svitlosti, isto koje govori njezino ime!

Ponijet ćemo pjesme i priče, kajdanke, tambure i crtanke, a povest ćemo djecu i učitelje koji će nositi i svoje violine.

Ponijet ćemo panatiku i poputinu jer se tamo nema više pārat od one rive.

MILE BASTIĆ

P.S.

Spomenik njoj i svim Lucijama put Kornatske nećemo otkrivati ovom prigodom, ali za neki dan Sveti Lucije ili Gospe od Tarca ili neki drugi nije rečeno ...

Tko će ga znati, može biti da nam se već na polasku dogodi PRVI HRVATSKI PUČKI ILI DJEĆJI FESTIVAL — MIRE.

Luce Turčinov

ISPRAVAK

U tekstu gospodina Mile Bastića s nadnaslovom "Ja tako mislim", tehničkom omaškom potkrale su se neke greške. U prvom dijelu "Kraljevska peta dimenzija" izostavljen je podnaslov: "Kako, kada i gdje do kapitalnog spomeničkog obilježja hrvatskom kralju Petru Krešimiru IV. u Šibeniku". U drugom nastavku, pod naslovom "Kultura mora", umjesto "knjiga Mediterana" treba "Knjiga Mediterana". Također u drugom nastavku, pasus "U strahu za ne ostate u nekoj onovremenoj praznini, budih se iz raskoša monumentalnosti ... treba stajati ... budih se iz raskoša NOUMENTALNOSTI..."

Gospodina Bastića i naše čitatelje molimo da ovo uvaže.

prethodno objasnili otklanjajući primjedbe na njen sadržaj
— da li ste zadovoljni učinjenim?

— Uvijek se kaže, a to se i sada kod mene potvrđuje, da je moglo biti i bolje. Ali, iskreno vam kažem, što više listam knjigu, mislim da mogu biti potpuno zadovoljan! Ipak je uzmajući u obzir njen karakter, pa čak i male omaške, greške (tiskarske) ... majstorski likovno i grafički obradena a tiskana je i na prvorazrednom papiru, što moram zahvaliti finansijskoj pomoći 47 poduzeća.

● Najavljeni su promocije u Rijeci, Zagrebu, Splitu ...

— Da. Kad ovaj tekst буде objavljen, već će iza nas biti dvije promocije. Prva u Rijeci 4. lipnja u organizaciji tamošnjeg Odbora za pomoć šibenskom kraju, uz sudjelovanje mješovitog zboru "Kolo", a na njihovu propovijedanju za Po-reč, gdje će nastupiti na festivalu "Naš kanat je lip". Ne znam u ovom trenutku da li će "Kolo" održati koncert u Novom Vinodolskom, dan kasnije, no, ako do toga dođe, bit će to prilika za još jednu promociju. Osim toga, planirana je i da bude predstavljena u Zagrebu, najvjerojatnije 18. lipnja, kada bi u Muzejskoj galerijskom centru, trebala biti otvorena velika izložba o razaranjima u Šibeniku, koju priprema Zavod za zaštitu spomenika kulture, pod pokroviteljstvom Skupštine općine Šibenik. Prije toga, a možda i kasnije, knjiga će možda biti predstavljena i u Splitu, u organizaciji splitskog Odbora za pomoć Šibenskom kraju. No, to još uvijek nije konačno, s obzirom na to da već u "Slobodnoj Dalmaciji" izlazi feljton o knjizi, a što je na neki način i njena promocija.

Nevena FRIGANOVIĆ

gru obitelji jednog danskog novinara

Ivo LIVAKOVIĆ, AUTOR MONOGRAFIJE »OBADVA, OBADVA... ŠIBENIK U RUJANSKOM RATU 1991.« NAKON NJENA IZLASKA IZ Tiska i PRVIH REAKCIJA NA SADRŽAJ KAŽE:

NE OSPORAVAM PRIMJEDBE, MEĐUTIM ...

ibenski ratni podvig iz rujna 1991. i sve ono što mu je prethodilo, kao i dogadanja neposredno nakon toga, po mnogima su označili prekretnicu rata u Hrvatskoj. Šibenčani su još jednom u svojoj tisućletnoj povijesti u svoj grad. Povijest takve događaje predano bilježi, a novinari kronološki su obrađeni u monografiji "obadva, a ... Šibenik u rujanskom ratu 1991." autora prof. Ivo Livakovića, predstavljene na svečanoj akademiji dan uči obilježja Dana državnosti Republike Hrvatske. Šibenik je iz pera uvaženog kroničara (do sada objavio knjige ponos Šibenika, "Šibenska gimnazija od 1909. do "Kazališni život Šibenika" i "Raspjevani Šibenik") dočitnu kroniku svoje najnovije povijesti, prvu u Hrvatskoj, totinjak primjeraka iz tiska je izšlo na sam dan 29. svibnja, i tom je prilikom predstavljajući djelo rekao Paško Bubalo, naglasio kako "ono može i mora i kao temelj i poticaj za ozbiljniju znanstvenu istraživanja najsvremenijim metodama i pravcima" jer "da obožavaju stvarni uvid u dogadanje treba još konzultirati izvore. Za to će trebati vremena i mira, odnosno dječju distancu. No, sigurno je da smo dobili zanimljivo štivo domovinskog rata na jugu Hrvatske, u kojemu se odlučivalo ne samo o sudbinu Šibenika, već i cijele Hrvatske ..."

jedno recenzije izdvojen je kao uvod u razgovore o knjige, prvenstveno zbog toga, što su se već uti i prve primjedbe na sadržaj a koje su izravno ili jo stigle i do samog autora, voljnog da na stranicama prvi put objavi: — Mislim da je potrebno naći kako knjigu treba čitati na način da se najprije prezentovati da baš i nisu, ali ispraviti se to može u drugom, izmijenjenom ili dopunjeno izdanju ...

● Najavljujete li, možda, već ovom prilikom to izmijenjeno ili dopunjeno izdanje?

— U jednom smislu da — ali ne da bih se ja toga prihvatio — već apeliram na sve one vještice peru i kojima je to, ako hoće i zanat, da dok je vrijeme i dok su nam sjećanja još sveža, neka pišu! Ako i nismo u mogućnosti da sve objavimo, odnosno tiskamo, u gradu postoji stručna ustanova, koja o tome vodi računa — Muzej grada Šibenika. Odjel suvremenih povijesti, zadatnik kojeg je da prikupi sve izjave, sjećanja, gradu da bi sutra bili na raspolaganju povjesničarima, analitičarima, sociologima ... za izradu posebnih knjiga ili studija. Isto tako, mislim da je moja knjiga posebno značajna zbog toga što predstavlja grad, dakako ne kompletan, ali gradu o rujanskom ratu u Šibeniku 1991. godine, koja će sigurno biti dragocjena za sve one koji će danas sutra i stručnije i sveobuhvatnije, pa i znanstvenije, obraditi to razdoblje.

● Sad kad je knjiga izšla iz tiska, kada pred sobom imate rezultate svog rada, bez obzira na sve ovo što ste

IVO LIVAKOVIĆ
ŠIBENIK U RUJANSKOM RATU 1991.

Izdavač monografije "Obadva, obadva... Šibenik u rujanskom ratu 1991." je Ogranak Matice hrvatske u Šibeniku. Tiskala ju je tiskara "Kačić" u svibnju 1992. Recenzent je mr. Paško Bubalo, likovna i grafička oprema povjerena je Davoru Šariću. Tehnički urednik je Inž. Vlado Čavrak. Prijevod sažetaka: prof. Magda Merlak (njemački), prof. Milena Knez (talijanski), prof. Ivo Martinić (engleski). Autori fotografija su: Ante Bara-

nić, Matko Biljak, Frane Fantulin, Stanko Ferić, Boško Fržop, Radoslav Goger, Marina Jukić, Vjekoslav Kulaš, Dario Perković, Davor Šarić, Božo Vukicević i Zdenko Zjačić. Format je 23x30, ima 200 stranica od čega 50 posto zauzimaju fotografije, karte, mape Šibenskog ratišta, uništenih objekata ...

Tekstualno je komponirana tako da nakon prvog dijela, dan po dan, autor bilježi sve događaje i posljedice rujskog rata, posebno na sakralnim objektima i spomenicima kulture. Kao posebno vrijedan dio knjige, pisac ističe pjesme uglavnom Šibenskih autora, inspirirane ratom u Šibeniku i nastale u to vrijeme: Pero Mioč, Milivoj Ženić, Lidvina Luketa, Vesna Mrša, Stjepan Gulin, Janja Parač, Olga Marić-Radetić, Stjepo Miović Kočan, Arsen Dedić, Krste Juras.

Knjiga je posvećena hrabrim Šibenskim braniteljima, a sav prihod od prodaje i autorski honorari namijenjeni su obiteljima poginulih branitelja sa Šibenskog područja.

Naklada je ograničena na tri tisuće primjera, ali se u slučaju potrebe može povećati. Kupiti se ili naručiti može u prostorijama Ogranaka Matice hrvatske u Krešimirovom domu, svakog dana od 10.30 do 13 i od 18 do 20 sati ili telefonom 288-33 po cijeni od 1000 dinara. Osim toga knjiga će biti u prodaji i u "Šibenkinim" knjižarama od ponedjeljka 8. lipnja.

ZBILJE

DOKLE ĆEMO TOLERIRATI MRZITELJE HRVATSTVA?

Probudi gnjev i srdžbu izbij, obori protivnika, uništi neprijatelja. Ne ka žestok oganj proždre preživjele i neka propadnu tlačitelji puka tvojeg.« Tko je to, kada i kojom prilikom izrekao, sasna sigurno, ne mora biti mnogo važno, ali nije naodmet (niti zgorega) naznačiti da u tom »ratobornom« rečeničkom sklopu ima istine (i mudrosti) koju i mi današnji moramo neprestance imati na umu. Da nas, kojim slučajem, opet ne bi »dohvatila« zbivanja kakvih smo svjedoci gotovo svih ovih godina što smo ih, s jednim časnim izostankom, živjeli (i preživljivali) u glupoj tvorevini koja se zvala Jugoslavija.

Razglabamo o tome, a povod nam je susret (i prigodni iskreni razgovor) s jednim cijenjenim (i BEZ NALOGA uvažavanim) Šibenčaninom. Reče nam otprilike sljedeće: »Pa, u vašem tjedniku, za razliku od NAŠEG dalmatinskog dnevnika, veoma se često, posebice u rubrici zvanoj (i nazvanoj) »Raščlame«, ponekad i izuzetno nekritički piše i raspravlja o osjetljivim ratnim događnjima, često se uočavaju zbiljske nevaljalosti tzv. narodnooslobodilačke borbe i poraća, ali se, zauzvrat, ona druga strana tih dogadanja, tzv. endehaizska, rekao bih sa simpatijama i nametljivo predočava. Nije mi jasno poradi čega?!

Premda uvaženom (i uvažavanom) sugovorniku ne oduzimamo pravo (a i zbog čega bismo?) da govoriti (i promišlja) upravo onako kako zbori — valja, bez iole odgode kazati da smo se svi skupa od DANA TAKOVANOG OSLOBOĐENJA (koji je za mnoge poštene Hrvate označio istinsku i pogubnu OKUPACIJU i zatir svega što je demokratsko, humanističko i ljudsko) naslušali bajanja o stvarnim »sivim stranama« države koja se zvala NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA i koje je osnutak najmanje 80 posto hrvatskog pučanstva dočekalo kao (konačno) oživotvojenje svoga sna o vlastitoj pravnoj domovini ali i, još neusporedivo više — UŠI SU NAM PUCALE od izmišljenih čina hrvatskih postrojbi. Zna se koji i kakvi uporno su nam, iz dana u dan, nametali »istinu« o Jasenovcu i Glini, činili su sve što su mogli (i koliko se dalo — a dalo se dosta, i previše, dobroj dijelom i zbog hrvatskih komunara!) — da na leđa rastućih hrvatskih načataja, sto puta uvećano i do bezobrazluka lažno i neargumentirano, prebac zlosilia učinjena — bez OBZIRA TKO IH JE ČESTO INICIRAO — u razdoblju trajanja NDH!

To je POVIJESNA istina, mislimo istina Povijesti koja će tek biti napisana, jer su ova koja nam se užasno NAMETNULA (I JEST NEISTINITA) pisali ili inicirali uglavnom ČETNIČKI NASLJEDNICI, HRVATSKE KOMUNJARE I VRLI SINOVNI ORJUNE. To su oni koji su »zaboravljali« Bleiburge, Dravograde, Jazovke, Dakse, Foče, Kuprese i na stotine žalosnih mesta na kojima su tijekom tzv. NOB-a i u boljevičkom poraću stradavali NAJDICNIJI HRVATI, mladež kakve ZASIGURNO NIJE BILO BOLJE, HRABRIJE I ČASNije u dugoj i poštjem krcatoj povijesti Hrvata. Danas dočekati da pritajeni četnici i sudionici krvavih masaka od Drine do austrijske granice LEGALNO, premda kurvanjski, spočitavaju PRAVO na predočenje ISTINE znači, sasna konkretno, da NEPRIJATELJE I MRZITELJE hrvatstva još nismo zabilili u mišju rupu. Samo, nadočiće vrijeme i za ono drugo. Jer su zasluzili.

SASTAVNICE

PRIPREMO: ĐURO BEĆIR

PRITAJENE AVETI ŠIBENSKIH KOKARDAŠA

I da li će ovo ili ono, ili neku drugu stvar, zaista je malo važno. Reći znači izmisli. Lažno dabome. Navod što ga predočavamo jest ulomak iz razmišljanja poznatog irskog književnika Samuela Becketta, a objelodujemo ga (samoj dijelu) zbog toga što nas podsjeća na — valja da svoje onodobno promišljanje ne bi danas zanijekao, niti bi ga se odrekao — izjavu jednog šibenskog vrhovnika koji je, nakon prvog susreta — razgovora s tada pukovnikom Ratkom Mladićem rekao, otprije, da je taj (današnji general) ugoden sugovornik! Da se s njim može i razgovarati i dogovoriti. Baš tako.

Što je sve bajni general Ratko (i jedinice pod njegovim patronstvom) radio na prostoru od Sinja do Paga ZASAD se samo DJELOMIČNO zna, pravi će se sabir ugledati tek onda (i samo tada) kada hrvatske oružane postrojbe budu stolovale u UVIJEK I JEDINO HRVATSKOM KNINU, gradu kojega su velikosrpski i četnički odmetnici učinili svojim potpornjem u sakačenju nam (i uništavanju) SVETE HRVATSKE ZEMLJE. (A da je tome svoj prilog da i onaj na kojega se iz sasme određenih razloga nije računalo a jest zaboravljal, to jest časni dalmatinski vladika Nikolaj Mrda, koji je sa svojim sveštenicima u ONOM TRENUTKU napustio svoje pastirske mjesto — MORA se naznačiti!)

Takvo prvotno shvaćanje (a to znači i prihvatanje) ogavnoga gada Ratka Mladića, čija »braća po vjeri, shvaćaju, mišljenju i pritajenom postavljanju« još uvijek jesu prisutna i u nekim olinjalim tzv. društvenim udruženjima koja bi se ushtjela nazivati pravo-boračkim udrugama, naravno da je »odsaj« užasno nazočne i gotovo sveprisutne hrvatske političke naivnosti koja je desetljećima

na široko otvorena vrata dozvoljavala da joj velikosrbijski »doličnici« zamagljuju obzorja, a prečanski prijetvorni pravoslavci budu koljačkom jezgrom zatiranja i ljudi i ideja iznikalih na sastavnicama humanizma i čudoreda katoličkogagnaguća. Jer, kako to lijepo napisala ovih dana u (zasad) jedinom južnohrvatskom (ili dalmatinskom) dnevniku jedan (političkim profilom neiskazani) kolumnist, krv koju uzrokuju zločinci pod vodstvom generala-monstruma Mladića — »nije krv zločina, to nije krv 'agresije' i 'bezumja', to je krv koju su prolike kreature s geletskom greškom«. Baš tako, dakako.

Tropste zvezdaško-kokardaške horde i ovih dana ubiju Hrvate katoličke i muslimanske vjeroispovijesti, čine isto što su njihovi prethodnici radili u četverogodišnjem vrtlogu »druge svjetske klaonice«. A to što jedan dio — koji se takvim TEK UVJETNO MOŽE NAZVATI — hrvatskog naroda jest i DANAS slijep pa u svojem BOLJEVIČKOM bunilu ne vidi da su ga i ONDA nasnjali ISTORODNICI aktualnih ubojica, silovatelja i paljuka — sporedno je pripadaju li oni srpskom ili crnogorskom pokvarenjaštvu — bome da začuduje!

»Bit će masa, klat čemo Hrvate« — ne pjeva samo (i jedino) grupica ološki potvrđenih pravoslavaca, već je ta četnička himna sastavnica jedne »logike« koja je na ovim našim prostorima odavno nazočna. Bradati srpsko-crnogorsko pravoslavlje, često pod maskom Crvene Revolucije, tako evidentno oštricom zabijeno u hrvatsko tkivo da Zagorja do Drine, i od Subotice do Boke kotorске, valja KONAČNO OBJELODANITI. I, naravno, nemilosrdno uništiti i dokrajčiti. Sredine nema, niti je može biti.

GENOCIDNOSTI

»MRTVA STRAŽA« ODROĐENIH UBOJICA

Tmasti »nanosi« jasenovačkog mita sa svih strana, i iz redova onih od kojih bi današnji hrvatski čovjek morao očekivati barem naziranje povjesne razboritosti, podsjećaju na strepnje i tjeskobe dvaju velikih s objiju obala jedinstvene rijeke hrvatske kulture pa dakako i povijesti. S desne će nam dopirati lirska promisao Tina Ujevića: Oko nas slutimo zamke i crna djela himbe, jazove opasnosti iza živica riječi. A s lijeve su možda i enciklopedijska rezignacija humanističkog barda Miroslava Krieleža: davolski je mračno na ovoj našoj mrtvoj straži pameti ljudske!«

Zasigurno je malo ljudi, još manje znalaca prošlosti, koji se neće složiti s predočenim navodom. Možda će tek nekima biti »nerelodno« kad saznaju da je citirano promišljanje dr. Franje Tuđmana, čovjeku kojemu se, valjda, ne može prikrpti (to jest pristaviti, ili nadodati) sumnjava hrvatska prošlost. Ako, naravno i pod pretpostavkom, vječitim brižnjicima hrvatskog bivanja ne smeta to što je Titov general i komunistički dissident već od ožujka 1964. godine. I što je začetnik i neosporni voditelj stranke koja je, nakon dugih desetljeća (da ostaloga nije i to bilo mnogo!) hrvatskom čovjeku omogućila da se OSJEĆA ROPSTVA LIŠENIM LJUDSKIM STVOROM.

Premda istaknutog povjesnika (zna se zbog čega) možda i nije preporučljivo »hvatali« za saveznika, nije i poradi toga što se nekima (a zna se i kojima i kakvima) i danas »pjene usta« pri samom spomenku aktualnog predsjednika Republike, nama se čini da, barem u nekim situacijama, boljega i institutivnog svjedoka bome da neema. Nema i gledje ČINJENICE — ostavljamo pritom po-

strance aktualne »uspaljene« dnevno-političke igre i igre, potencirano najavama novog izbornog izjašnjava — što je jasno da se u JEDINSTVENOM HRVATSKOM KOLU mogu (i moraju) naći svi oni kojima je sreća Domovine važnija od ideoloških razmimoilaženja i stražnih sučeljavanja. Jer je jedno RAZGLABANJE o prošlosti zakoračalo u povijest, a nešto sasma drugo SJЕĆA onih koji bi najradosniji bili da uz tmurnu prošlost ostanemo bez ikavke budućnosti. Samo, nadošlo je ono — malo morgan!

Da se ne bismo previše igrali skrivača — naznačiti ćemo: iako je DANAS (sada i ovde) biti Hrvatom, ali teško onima koji su desetljećima, premda jesu i hrvatske majke rodile, davalii »sve od sebe« da bi se DODVORILI onima drugima i na taj način (preskup, zabogat) priskrbili legitimaciju (jer tu o iskaznicima nema ni govora) pouzdanih, to jest lojalnih Hrvata. Pa je — dijelom i radi toga — negzidno ako nam danas — prosvojene žbiri, suditelji, hapsaci i dousnici i na šibenskim trgovima (ili posredstvom splitskih zlotvorských jazbina) poučavaju što je što i kako bi valjalo biti (i raditi).

Nema Više Dragosavaca, Baltića, Bunka, odlepšali su velikodostojnici (i poslušnici) Joce bravara i Leke abadžije, nadošla su neka nova (I DUGO OČEKIVANA I PRIŽELJKIVANA) vremena, pa bi bilo dobro — a bome da jest preporučljivo — da oni koji su još živi i KRIVI su za desetke tisuća nevinih mrtvaca — ZATVORE POGRADNA IZRODKA USTA. S gadovima i odrednicima strašno je teško živjeti. A poštenu čovjeku teško ih je IMENOVALI, teško i poradi toga što njihovi sinovi i unuci ne smiju nositi njihov teret zlatvorstva!

KRONIKA

Gotovo dvije i po tisuće građana, s prebivalištem na području općina Šibenik, Drniš i Knin, podnijelo je zahtjev Policijskoj upravi Šibenik za utvrđivanje državljanstva Republike Hrvatske. U policijsku upravu pristiglo je i oko 950 zahtjeva za dobivanje državljanstva. Od tog broja 750 odnosi se na Hrvate koji su bili državljanji drugih republika bivše Jugoslavije. U relativno kratkom roku 700 takvih zahtjeva je riješeno, a zahtjevi ostalih dvjesto osoba, koji imaju status stranaca u Hrvatskoj, proslijedeni su Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

• • •

U povodu druge obiljetnice Dana državnosti, stanovnici Mjesne zajednice Vidici dobili su novu suvremenu poštu s pet telefonskih govornica, terminalom i drugom suvremenom, automatiziranim opremom. Ukupna vrijednost te investicije iznosi oko 5 milijuna HRD, a u povodu Dana državnosti svečano su otvorene telefonske centrale u Mirlović zagori i Radonićima. Riječ je o suvremenim automatiskim centralama s ukupno 360 telefonskih brojeva. Vrijednost te investicije iznosi oko milijun HRD.

• • •

Izvršno vijeće osnovalo je koordinacijsko tijelo za preventivnu zaštitu od terorizma. Čla-

novi su Mate Ajduk, pomoćnik načelnika Policijske uprave u Šibeniku, Nikola Varnica, član Općinskog stožera Civilne zaštite i Siniša Štrkalj, referent narodne obrane u Skupštini općine Šibenik. Zadatak komisije je izrada preventivnih protuterorističkih mjer i utvrđivanje prioritetskih objekata koje će u sljedećem razdoblju trebati čuvati.

• • •

12. lipnja odlučit će se da li će ove godine biti održan Međunarodni dječji festival. Bez obzira na to, u tijeku je usklajivanje festivalskog programa i nastupa ansambala, a u izradi su festivalski plakat kao i definitivni program festivala. Ove godine neće biti vatrometa, već će se svečanost otvaranja 32. međunarodnog dječjeg festivala obilježiti na način, primjereno vremenu u kojem živimo.

• • •

Prema podacima Regionalnog ureda za prognanike i izbjeglice, na šibenskom području registrirano je oko 5 tisuća izbjeglica iz Bosne i Hercegovine. Oni su uglavnom smješteni u odmaralištima, a stanovni broj je u privatnom smještaju, kod rodbine i prijatelja. Trenutno na području šibenske općine nema više raspoloživih kapaciteta za smještaj prognanika i izbjeglica, ali se obavljaju sve pripreme na Otoku mladosti kako bi i on poslužio kao prihvatilište.

D.L.

SJENE

JOŠ ŽIVE ČETNICI U PARTIZANSKIM ODORAMA

O vo su neka čudna vremena. Nije nevidljivo, štoviše, često je veoma upadljivo, da nikogovič i hujje preoblače haljine i da se — premda su koliko do jučer bili vjerni sljedbenici »škole« koju je olicavao glasoviti tandem Stojčević-Družić, sazdan na vjeri (i ufanju) da će se pod »novom kabanicom« nastaviti srpsko-boljevička hapšana nad hrvatskim narodom — predstavljaju NASTAŠAMA. To jest, kako bi se dalo (i ushtjelo) ukratko objasniti — ljudima koji su uvijek, negdje u svojoj nutrini, bili »hrvatskom opijeni i zadobijeni«. Samo su ČEKALI trenutak da to i svojim najbližim prijateljima iskažu!

Ima takvih, daborni i zna se, i u Šibeniku. Ma samo nećemo kazati njihova imena. Nećemo i poradi toga što bi neki drugi (u prvom redu oni nespomenuti!) zbog toga bili ushićeni. Ali čemo, zauvrat, navesti ulomak iz jednog intervjua što ga je objelodanio tijednik »Globus«. Naime, u razgovoru s novinarom tog glasila, brigadni general Daidža izjavio je i ovo: »U prošlom ratu bio je jedan veliki vojnik, koga su neki kasnije nazivali ratnim zločincem, Vjekoslav Luburić, pa četnici nalaze da sam mu sličan, a njega su tako nazivali — »bić Božji«.

Sigurno će se nekima od predočenog »dignuti kosa na glavi«, jer je njima neshvatljivo, pa i šibenskom predstavništvu pritajenih četnico-partizana, to jest onih koji su, čak i za službene biografije, »zaboravili« navesti svoju istinsku pripadnost srpskome narodu (pa toga se, uistinu, normalan čovjek ne bi trebao sramiti, čak ako i POTJEČE IZ DO-KAZANO krvavim rukama obilježene ČETNIČKE OBTELJII) — njima je, ponavljamo, nepojmljivo da se o jednom generalu Nezavisne Države Hrvatske tako (i tim riječima) može govoriti. A, eto, dočekali su da može. Njima to teško pada dobro i poradi ČINJENICE da se od 1945. pa naovaramo pozitivno (bolje reći u superlativima) moglo govoriti samo o Bošku Šiljegoviću, Miljanu Basti, Kostu Nadu, Simu Dubajiću, Pavlu Jakšiću, Velimiru Terziću i sličnom društvenom iskazanom u zločinstvu nad nedužnim hrvatskim pukom, u prvom redu starcima, ženama i djecom.

Negdje sam pročitao (ili mi se pričinilo da jesam!) kako su »komunisti Hrvatsku i sve nas u njoj smatrali svojim vlasništvom, posjedom kojim mogu raspolažati kako god žele. Nitko više, nikada, ne smije sebi prisvajati to pravo!« Iako

tom rečeničkom sklopu ima podsta istine — ipak nam se čini, da se u njemu pritajila iznimno zanimljiva skrivačica, pritajica na koju smo od tzv. oslobođenja nekako previše svikli. Hoćemo, nai, kazati da su za MNOGE HRVATSKE POSLIJERATNE NEVOLJE KRIVI hrvatski boljeviči dobrano zbog toga što su, u svom ushićenju lažno-bezobraznim bratstvom i jedinstvom i okorijelim internacionalizmom, smetnili s umer (jer neki jesu to izvorno uvidjeli i sagledavali, poglavito intelektualci) ČINJENICU da su ih lukav i bizantinski prijetvorno, ljugavo i podlio »prešli« srpski zlatvori uvijek združeni u spodobe ČETNIČKO-KOMUNIŠTIČKOG obličja. Tu je tragedija hrvatskih antifašista, poglavito onih što su, predvođeni »crvenima«, ustali protiv okupatora i njihovih stvarnih (a nedomišljenih!) suradnika.

PROJEKT REVITALIZACIJE ŠIBENSKOG ZALEĐA U PORATNOM RAZDOBLJU

PRIMALI SMO EUROPSKE KULTURNE UTJECAJE, ALI SMO IH I DAVALI

Sela u šibenskom zaledu iz kojih je stanovništvo prognano zbog agresije i terora neprijatelja treba u poratnom razdoblju obnoviti tako da u njima uvjeti života budu jednaki onima u gradu, smatra Zvonko Pešić, ravnatelj, inicijator izrade projekta revitalizacije šibenskog zaleđa i povratka prognanika na to područje. Taj projekt koji je začet još u ruju prošle godine izrađen je, prošao je i kroz ruke Ministarstva za obnovu Republike Hrvatske i dobio visoku ocjenu. Štoviše, ocljenjeno je da bi metodologija koja je u izradi tog projekta korištena mogla biti uzorom kod izrade programa povratka prognanika u Hrvatskoj. Projekt je izradila grupa stručnjaka — arhitekata, prosvjetnih djelatnika, medicinara — uz pomoć župnika i stanovništva s tog područja, a na čelu te radne grupe bio je upravo Zvonko Pešić. Kako je došlo do izrade tog programa, prvi takve vrste u Hrvatskoj?

— Budući da potičem iz šibenskog zaleđa, osjetio sam da bi moj doprinos ovom ratu mogao biti upravo angažiranjem na izradi programa revitalizacije tog područja koje je i prije rata zaostajalo a sada je, u ratu potpuno uništeno. U razgovoru sa svojim kolegom, profesorom Marijom Belamarićem koji je ravnatelj škole za prognanike, a prije je radio u Cistoj Maloj i dobro upoznao situaciju na tom području kao i mentalitet ljudi, dobio sam dobar uvid u stanje na tom području prije rata. Smatrao sam da bi u šibensko zaleđe trebalo vratiti život, stvoriti takve uvjete u kojima bi kvaliteta življenja bila jednak onoj u gradu i kada je riječ o školovanju djece, zdravstvenoj zaštiti, infrastrukturi, kulturnom životu. Osim toga riječ je o vrio značajnom području na kojem se nalaze brojni arheološki lokaliteti. Izradio sam idejni koncept revitalizacije zaleđa i sa svojom studijom upoznao Božu Erlića, sekretara općinskog Sekretarijata za društvene djelatnosti koji mi je pružio punu podršku. Osnovali smo radnu grupu koja je izradila elaborat revitalizacije sela Čista Veliča. Elaborat je dobro primljen i u Izvršnom vijeću i u Ministarstvu prosvjete RH. Nakon toga proširili smo radnu grupu s novim stručnjacima ali i predstavnicima mjesnih zajednica i izradili projekt revitalizacije cijelokupnog zaleđa u koji je uključeno i sjeveroistočno područje benkovačke općine. Pokazalo se, naime, da je taj dio prirodno i kulturno povezan sa šibenskom općinom a osim toga na šibenskom području su i smješteni prognanici iz tih sela.

Stala je uz plodno polje, na izvrsnom prijelazu preko rijeke Krke (flumen Titius), koju su antički pisci poznavali kao granicu između naroda Dalmata i Liburna. Romanizirana Scardona bila je najistaknutija civitas u tom dijelu Liburnije, sjedište jurističkog konventa u kojem se sudilo nerimskom, domaćem stanovništvu na prostoru Liburnije i Japodije (današnje Hrvatsko primorje i sjeverna Dalmacija, Gorski kotar, Lika i zapadna Bosna). U kasnoj antici Scardona postaje biskupija posebnog ugleda, koja je 925. g. ponudena kao rezidencija hrvatskom biskupu Grguru u zamjenu za ninsku. Ukinuta je 1830. godine.

U plodnoj daniškoj dolini blizu izvora Bitinja pedesetih godina otkriveno je nalazište s originalnom kulturom obojene keramike i plastičnih posuda (ritoni i drugi kulni oblici). U svjetskoj literaturi cijela faza srednjeg neolita raširena je na istočnojadranskoj obali od Trsta do Albanije, te u njenom zaledu ima naziv daniška kulturna grupa.

Zanimljiv je podatak da daniška kultura posjeduje najbogatiji ornamentalni ukras (nekoliko tisuća motiva) od svih poznatih grupa mladog kamenog doba. Nakon indoevropskih seoba, život u ovom području preselio se zbog nemirnih vremena na nedaleku Gradinu, na kojoj su otkrivene željeznoborne nastambe, keramika i ostale rukotvorine. Dalmati su na njoj boravili u antičko doba, ali zajedno s doseljenjem Italima u dolini formirano je još jedno naselje. Čini se već u doba cara Klaudija (približno sredinom I. st.) Rider je stekao status municipija — naselja gradskog tipa organiziranog po uzoru na Rim, s institucijama Senata i vrhovnih magistrata (službenika) — čiji stanovnici su bili rimske grada. Mnogo značajniji od dosad istražene villae rusticae s termalnim uredajima brojni su natpsi na kamenim spomenicima, sa sačuvanim autohtonim imenima u konzervativnom onomastičnom obliku, s podacima o političkom organiziranju predrimskog etnosa. Riditski natpsi koji se čuvaju u šibenskom Muzeju i drugdje, prvorazredni su i u samom vrhu citiranosti u europskoj filološkoj i lingvističkoj znanosti. U kasnoj antici život je ovdje intenzivno nastavljen (čini se da ima dokaza da je Rider stekao status biskupije). Banzitski car Justinian utvrdio ga je zbog sukoba s istočnim Gotima koji su potučeni u nedalekoj Scardoni zajedno sa svojim vojskovodom Vilegizelom 537. g. Na današnjem seoskom groblju Šematoriju sa crkvom sv. Danijela u nizim slojevima otkriveno je preko 300 grobova iz kasne antike i ranog srednjeg vijeka. Kontinuitet života je očit, Hrvati doseljeni u VII. st. preslojili su romanizirano stanovništvo, od kojeg su tijekom vremena preuzezeli kršćansku vjeru, način ukapanja i ekonomiju. U plodnom daniškom polju nastavili su se baviti maslinarstvom i obradom pitome vinove loze potpuno istih sorti kao iz rimskog doba, iz koje se sve do epidemije peronospore u prošlom stoljeću dobivalo najbolje dalmatinsko svinjetlo vino »bilina«, kojeg su enolozi usporedivali sa čuvenim francuskim i pokrajinskim kapljicama.

Scardona je imala sličnu prehistoriju kao daniško područje, liburnska gradina na-

ručjima naseljava ga novoprdošlim pravoslavnim pučanstvom koje nakon prestanka turske opasnosti s Glavice silazi u današnji Bribir. Ovo su razlozi zbog čega se većina najstarijih starohrvatskih spomenika danas nalazi na području gdje živi pretežno srpsko pučanstvo. Franjevcu su od Mehmeda II. 1463. g. dobili vjersku slobodu i nepovredljivost osobe i posjeda, a kako Turci nisu podnisi druge svećenike dugi niz godina Visovac je bio središte pastoralnog rada na širokom području. Samostan se branio za vjerski život na području Like do Senja, Knina, od Kistanja do Zadra, Skradina, Driňa i Petrovog Polja, te Muča, zamjenjujući dijecezansko svećenstvo i uništene franjevačke samostane.

Oko plodnog, velimskog polja nicala su naselja s ulogom centra na istočnom dijelu Ravnih kotara. Još od brončanog doba naselje Gradina iznad sela Dragišća niz gradina u lancu brda iznad Stankovaca.

Velim je bio značajno naselje u županiji Luka, punkt koji je štitio od upada Turaka u šibenske kotare. Turci su ga pretvorili u utvrđeni kastel i sagradili džamiju, danas sačuvanu u temeljima. Iz Velima je prvi hrvatski svetac Nikola Tavelić, podnositac mučeničke smrti u Jeruzalemu, čiji se kip nalazi ispred župne crkve u Stankovcima. Između Velima i Stankovaca crkva je Gospina Porodenja, vjerojatno sagradena na starokršćanskim temeljima, iznad sušrenje rimske vile rustike. U neposrednoj blizini, na prostoru mjesto Stankovci višekratno je istraživano prastaro groblje iz najranijeg razdoblja Dalmatinske Hrvatske. U istom selu zanimljiva je neoklasicistička crkva Gospinog uzašašća. Stankovci su sjedište općine koja je ukinuta 1962. godine i pripojena benkovačkoj. U okviru župa i bivše općine bila su i sela Banjevići i Kašić, oba vrlo ranog postanka. Na mjestu Kašića postojalo je rimsко naselje nepoznatog imena, u kojem je sagradeno mitričko svetište. Kamena kultna slika Mitre iz Kašića čuva se u Arheološkom muzeju u Zadru. Mitre je porušen u starokršćansko doba, kada je sagradena crkva, od koje je sačuvan kameni namještaj. Slična crkvi sv. Petra u Morpolaci, crkva je sv. Ivana, potpuno sačuvana romanička građevina velike kulturne vrijednosti, na groblju u Banjevcima.

Susjedna naselja Ostrovica i Lišane Ostrovačke nastala su na podnožju brda Ostrovica, značajne strateške točke naseljene još u prahistorijsko doba, kroz rimske razdoblje (natpsi, stele) i kasnije. U polju Otres u novije vrijeme otkriveni su ostaci predromaničke crkve sa još jednim natpisom kneza Branimira. Tu značajnu utvrdu, sijelo Jurja III. iz obitelji knezova Bribiških, 1347. godine dobio je Ludovik I. Anžuvinac, kralj Hrvatsko-Ugarske države. U zamjenu Bribirci primaju slavensku utvrdu Zrin, što je bio početak čuvene loze Zrinskih.

U posljednjoj plodnoj dolini uz rub Buškove sela su Lišane Ostrovičke, Žažvići, Vukšići, Bulić, Lepuri, Morpolaci i dr. Ovom sinklinalom pružao se magistralni prahistorijski, antički i srednjovjekovni put. U Žažviću postoje ostaci starokršćanskog kulturnog objekta s plutejima ukrašenim dvoprutim motivima. Na njenim temeljima izgrađena je danas sušrena starohrvatska crkva. Jedna od rijetkih sačuvanih romaničkih crkava

u unutrašnjosti Dalmacije, vrijedan spomenik kulture crkva je sv. Petra u Morpolaci. Oko nje naziru se ostaci veće rimske gradevine.

Na području današnjih Lepura nalazio se starohrvatsko naselje s grobljem i crkvom na mjestu današnjeg sv. Martina sagradenog u doba gotike. O njenoj starosti svjedoče pronađeni ulomci kamenog namještaja i natpisa iz 9. stoljeća. Staro naselje u Kolarini s crkvom sv. Jure stradalo je za vrijeme Osmanlija, a u novo se krajem 17. st. useljava 30 obitelji pravoslavne vjere.

Danilo, Skradin i Bribir tri su vjerojatno najznačajnija lokaliteta i u raznim razdobljima predstavljala su odlučujući faktor u životnim procesima šibenskog kraja. Oni čine osnovu identiteta hrvatskog naroda na ovim prostorima i vječito nam govore o tome da smo mi dio cjeline evropskog kulturnog kruža od kojeg nismo samo primili kulturne utjecaje nego ih i davali. Pisani spomenici argumenti su kojima dokazujemo naše postojanje, te da smo jedan od naroda koji je bio aktivni sudionik u radanju Europe. Jedno od osnovnih obilježja rata, koji se vodi na ovim prostorima je devastacija spomenika kulture. Vandalizm koji je zahvatio velik teritorij dovoljno govori o kulturnoj razini naših neprijatelja. Oni žele razoriti i uništiti svaki spomen našeg postojanja. Kad se neki teritorij želi pripojiti nekom drugom tvrdeći da su oni ekonomski, politički i kulturna cjelina, onda je potrebno uništiti sve dokaze koji o tome govore suprotno. Zato se i uništavaju crkve (sv. Bartul u Ždrapnju) ili ih se na silu nastoji prikazati kao svoje vlasništvo. U slučaju uspešnog uništenja svega toga može se očekivati nasilna assimilacija s neprijateljem i kulturno podčinjanje. Ovim razaranjima prethodili su višestoljetni pokušaji assimilacije naizgled manje nasilnim metodom, preko zatiranja nacionalne povijesti, kroz školstvo, izdavačku djelatnost te preko krutog odnosa prema crkvi i religiji. Poslijeratno doba iz parola o elektrifikaciji i industrijalizaciji donjelo je pustošenje sela, raspad tradicijskih sustava, masovni odlazak u inozemstvo i posvećenje zaostajanje za Europom. „Hidrocentrale u suhom dolu“ nisu budućnost šibenskog zaleđa čiju okosnicu čine rijeka Krka i sam grad Šibenik, već je to izgradnja kulturnog identiteta preko valorizacije prirodnih bogatstava i istraživanja i zaštite kulturno-historijskih spomenika.

Osim najpoznatijih lokaliteta imamo zaostavljene iskopine na ušću Guduče (rimska vila) i u Biličama (trikonhalna starokršćanska crkva), sv. Lovre u Donjem Polju i drugih, niz je neistraženih lokaliteta poput rimskog naselja Arausona negdje između Čiste Velike, Stankovaca i Zatona (možda gradina iznad Dragišća), zatim starohrvatske nekropole, neolitske naseobine, a potrebna je i restauracija uništenih sakralnih objekata.

Šibensko zaleđe posjeduje resurse kojima će se izgraditi nova fizična i dostojevanje življena.

(Nastavlja se)

Umjesto umirovljenih Austrijanaca i Nijemaca Zlarinom šetaju izbjeglice ne baš puno raspoložene za javno slikanje

Područna škola »Fausta Vrančića« — svi daci na broju — ukupno njih šest

»OZLJEM« DO ZLARINA I NATRAG OTOK KORALJA I IZBJEGLICA

skreno rečeno na otok Zlarin ovog tjedna odvela nas je jedna simpatična i zanimljiva priča koja se, nažalost, pokazala »zastarjelom«. Naime, Zlarin je poput drugih manjih i većih srednjodalmatinskih otoka ove predsezone širom otvorio srce i turističke objekte tužnoj riječi bosanskohercegovačkih izbjeglica. Među njima je najviše djece pa su se gradski i otočni dječatnici dogovorili o otvaranju jednog odjeljenja područne škole u Zlarinu za učenike od prvog do četvrtog razreda odnosno o upisu onih starijih u centralnu školu u gradu. Ono prvo nije ni bilo problem — među izbjeglicama našla se i jedna učiteljica koja se vrlo rado odazvala za rad sa prognaničkom djecom u zlarinskoj područnoj školi. Ono drugo u početku je bilo nezamislivo — dječaci i djevojčice iz Hercegovine i Bosne trebali su svakodnevno s malim otočanima brodom u Šibenik. Bilo je kažu i suzica i nesnalaženja pa su oni malo stariji i iskusniji zlarinski daci zaduženi da svatko od njih pazi na po jednog ili dva učenika izbjeglice. No, kad se sve trebalo uhodati stvar je propala. Naime, Ministarstvo prosvjetne BiH donijelo je odluku o završetku školske godine u vlastitoj republici te izdavanju svjedodžbi o položenom razredu svim učenicima. I očekivano, dječi se više nije dalo u školu. Za njih su započeli vjerojatno najduži i najtužniji školski praznici.

xxx

Zlarinjani se nisu nadali turistima izbjeglicama — ali svi su izašli na riva da bi ih dočekali što Talijanima i Nijemcima nisu nikad učinili — kaže nam Zoran Gregov, upravitelj bivšeg odmarališta kožarskog kombinata iz Vojvodine, gdje se sada smjestilo 130 izbjeglica. Uz njih Zlarin je zbrinuo još sedzesetak izbjeglica mahom iz Hercegovine u svom jednom hotelu KORALJ. Ustvari, otok nije turiste video već drugu sezonu pa je u otočni mir i ova izbjeglička rijeka unijela malo novosti i svježine na koju se otočani ne ljute. Dapače, priča jedna stara Zlarinka (a što će ti čerke moje ime meni je preko 80) — tribo sve lipo dici dati. Lipo ih nahraniti i pazio, jer to su naši. Dicu tribo čuvati, a ne pustiti da ih četnici pokolju. Bože sačuvaj, stoka se kolje a ne ljudi.

Ali da počnemo priču od početka. Kad je OZALJ pristao uz bok zlarinske rive, prvo smo se uputili u tamošnju školu u kojoj smo zatekli samo šest daka.

To su svi moji učenici — kaže nam mlada učiteljica Žaklina Radošević. — Danas nitko ne nedostaje. Lijevi red do zida učenici prvog razreda — njih dvije plus još jedan mali prognanik Vlaho iz Dubrovnika (baka i djed Zlarinjani). Desni red do prozora treći razred — tri učenice, od toga dve sestre Gregov Marja i Mirjana.

Ovo je moj prvi posao u prosvjeti, priča gospoda Žaklina, pa je u početku i bilo malo problema, ali sad na kraju školske godine lijepo smo se uk-

Neda Skorić: »Ja sam neka vrsta prognanika, jer sam ranije radio u objektima na Slapovima Krke, a sada sam oni u ratnoj zoni«

Zoran Gregov — dočekali smo izbjeglice na rivi

lopili. S malim je izbjeglicama u početku bilo dodatnih problema i zbog njihova jezika i zbog pisma, programa i nedostatka udžbenika, ali su se kroz nekoliko dana djeca vrlo dobro prilagodila. Mislim da je šteta što su prestali ići u školu. No sad je ovako bolje — onako kad su neki dolazili a neki ne nije se moglo raditi iole ozbiljnije.

Iz škole krećemo u potragu za predsjednikom Mjesne zajednice, no on je na putu u Zagreb. Razlog putovanja i uklopljen u ratne slike — zagrebačka sahrana jednog Zlarinjana koji je poginuo na domovinskom ratištu. Kad nema predsjednika, idemo do hotela. U ovo doba godine, za vrijeme ugodne otočne predsezone u njemu smo navikli susretati starije Nijemce i Austrijance. Francuze. Danas od te slike ništa. Na recepciji smo sreli gdu Nedu Skorić te dvije tri »stanarke« hotela kako spremaju prostor oko recepcije, nekoliko sasvim male djece. Gospoda Nedu sa sebe kaže da je i sama na neki način prognanik, jer je gotovo desetak godina radila u »Rivijerini« objektima na Slapovima Krke. Sad ih je tu u hotelu »Rivijera« organizirala sedam-sam radnika da brinu o izbjeglicama iz Bosne.

Mislim da smo se kao domaćini dobro snašli. Nastojimo im maksimalno ižaci u susret i pružiti sve što imamo a život ovdje u hotelu organiziramo i uz njihovu pomoć. Naše iskustvo kao turističkih radnika baš puno i ne koristi. Mislim da su i otočani učinili sve da im život u izbjeglištu bude sноšљивiji. Kad oni sami govore o sebi i svom smještaju onda su kažu zadovoljni. No, znate i sami kako je to. Ljudi su ovdje mahom iz Mostara, Konjica, Livna. Došli su još 24. travnja. Telefonske veze s Mostarom, konkretno, u prekidu su već skoro mjesec dana. A njima je to najvažnije — čuti se sa svojima. Jer, znate ovdje su samo žene s djecom. Muškaraca uopće nema. Snalaze se zahvaljujući radio-amaterima — ostavljaju im poruke i tako uglavnom sazna-

Jerka Grozdanić — anonimnost pod svaku cijenu

ju za svoje da su živi — to je najglavnije.

Svi se hrane u hotelu?

— Da, i za one iz odmarališta ovdje organiziramo ishranu. Imaju tri obroka dnevno. Znaju nekad i prigovoriti zbog hrane naročito za djecu. Razumijemo ih i da im je teško, ali ni mi koji ovdje radimo ne živimo Bog zna kako. Hranimo se doma možda i lošije od njih ovdje. Znam, nismo izgubili ni kuće ni imovinu ali je i nama rat.

Netko nam je spomenuo ime Mirjane Drlijević, iz Mostara koja se jedno vrijeme brinula o hercegovačkim izbjeglicama.

— Otkud ste baš mene našli — kaže nam Mirjana i nekako nerado pristaje na razgovor za novine, iako nas ne odbija. Nemamo voditelja izbjeglica — raspodijelili smo obaveze i odgovornost između nas nekoliko.

Svi smo ovamo došli iz Splita. Bili smo na Gripama. Šta ću vam reći, bilo nam je užasno. Ovdje nam je malo dosadno, ali eto kudikamo nam je bolje. Tu sam sa mamom, kćerkom te sestrom i njezinim djetetom. Domaćini su nam očito pružili koliko su mogli. Da bi nama moglo biti bolje, moglo bi, ali eto. Mi smo zadovoljni. Imamo dovoljno mlijeka u prahu, pelena, deterđenata iako nam nedostaje hrana za ovu malo veću djecu — mislim ova čokolina, frutolina — to u glavnom kupujemo sami. Ima nas onda ovdje dosta što nismo ponijeli ljetne garderobe pa nam je to fali.

Čujemo da već odlazite u Šibeniku u Crveni križ, liječnicima.

— Pa jeste. Do sada smo čak imali i besplatnu vožnju, ali ljudi su to počeli prečesto koristiti pa su nam sad počeli naplaćivati karte.

• Što mislite koliko ćete ovdje ostati?

— Pa, nećemo prije ljeta. Dok se dobro ne isučamo i iskupamo... Ali nema povratka u Mostar. Mislimo da je on srađen sa zemljom. Neki se odatle već vraćaju u Livno, ali onda gube status izbjeglica. Ali u Mostar... ne vjerujem.

Ima među ovim ljudima i starije svijeta. Mirjana nam doziva »neni« Neziru Velagić. Iako ni ona ne želi puno pričati valjda novinarsku bilježnicu smatrajući nekim liječničkim ili inspečijskim dokumentom tuži se kako je šećeraš i kako o takvim bolesnicima ovdje baš ne vode posebnu brigu. Nije samo ona bolesna ima ih dosta i srčanih bolesnika i čiraša. Još jedan anonymni izbjeglica kojeg smo sreli ispred odmarališta žali nam se da mora plaćati lijekove. — Kad bismo mogli dobiti koji dinar da barem takve troškove možemo podmiriti. Ili kad bi nam lijekovi bili besplatni. Razumijemo ga, razumijemo da je zbog njegove teške bolesti i dobio status izbjeglice ali on izgleda ne razumije da je došao u jednu drugu a ne u »sviju« državu koja mu baš ne može osigurati sve što je imao prije rata.

Jasmina Memić je iz Konjica — zadnjim put se sa svojima čula pretvorbu nedjelje. Esma Šehić iz Mostara prima nam je o užasnom smještaju u Gripama gdje su se čak znali potući u redu da sendviči i gdje se spavao na strunjačama. »Ovdje imamo svoje sobe, vlastite krevete, sva tri obroka. To se ne može usporediti. Na putu do odmarališta pridružuje nam se Armin Salčin, učenik petog razreda iz Mostara. Počeo je i on ovdje ići u školu ali kad su drugi prestali prestat je i on. Nada se da će naredne školske godine opet u Mostar u školu.

Pred odmaralištem dosta dječja jedna starija Zlarinka i jedna mlada žena, izbjeglice, kasnije saznajemo iz Konjica. Stara Zlarinka ne želi otkriti svoj identitet iako smo je u međuvremenu čak i slikali. Nema svoje djece pa voli iživjeti iz kuće i biti s ovom djecom prisiljena iz Konjica. S njom je upravo razgovarala Fadila Cakić, majka troje djece. Starica joj je iz ruke oteljila šibku kojom je namjeravala svom neštašku pokazati da se tude trešnje ne smiju brati.

Voljela sam dok su dječja isla u školu kaže nam gospoda Fadila. Ovakvo nemaju nikakvih obaveza i stalno lutaju po otoku.

S našom Zlarinkom o svemu smo — i o srpskom odmaralištu koje su otočani velikodušno ustupili izbjeglicama i o Anti Markoviću i njegovoj »krivoj« politici i propalim devizama na neštim bankama, ali njena je priča za neku drugu reportazu i druga vremena.

J. PETRINA

Snimio: V. POLIC

Na promociji knjige "Obadva, obadva..." govorili su mr. Ante Batinica, pred. ogranaka Matice hrvatske u Šibeniku, izdavač knjige, recenzent mr. Paško Bubalo i autor prof. Ivo Livaković

Po završetku svečane akademije u čast Dana državnosti RH u Gradskoj je vijećnici priredeno primanje za članove obitelji poginulih branitelja Šibenik

PROSLAVLJEN DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

NITKO NAM NEĆE OBEZVRIJEDITI NAŠE USPJEHE I NAŠU POBJEDU

Druga obljetnica Dana državnosti Republike Hrvatske, obilježena je u Šibeniku svečanom akademijom i promocijom knjige "Obadva, obadva... Šibenik u rujanskom ratu 1991.", autora prof. Ivo Livakovića. Svečanost je održana u kinu "Odeon" 29. svibnja u načnosti općinskih čelnika, zapovjednika 113. brigade Ivana Bačića, šibenskog biskupa dr. Srećka Badurine, ministra rada, socijalne skrbi i obitelji mr. Josipa Jurasa, obitelji poginulih branitelja Šibenika, kulturnih i javnih djelatnika te brojnih građana.

Tom prilikom s prigodom čestitkom, nazočnima se obratio mr. Paško Bubalo, predsjednik Skupštine općine, rekavši između ostalog: — Hrvatska

krvari, razara se materijalno i duhovno, ali hrvatski narod i demokratski orijentirani gradani Hrvatske, vode najpravedniji i svoj rat za slobodu i obnovu suverene i samostalne Hrvatske. Najveće jedinstvo hrvatskog naroda u njegovoj modernoj povijesti zalog je naše pobjede na vojničkom i međunarodnom planu. Politički su okrunjeni stoljetni napor i želje, patnje i žrtve hrvatskih ljudi da obnove samostalu državu... Posebno ističem ulogu i doprinos našeg grada i općine u domovinskem ratu. Ovdje je izvođena prva pobjeda koja je dovela do prekretnice rata u Hrvatskoj. Ime Šibenika s ponosom izgovara svaki Hrvat u zemlji i diaspori. U trajnom sjećanju ostat će

nam svi poginuli za slobodu i ne samo nama nego i budućim generacijama Šibenčana i hrvatske nam domovine. Zamoljen da to učini, prigodne riječi uz Dan državnosti uputio je i ministar mr. Josip Juras, donedavni predsjednik Izvršnog vijeća SO Šibenik: — Ponosan sam i sretan što sam rodjen u ovom gradu. U Hrvatskoj je situacija još uvjek izuzetno teška, međutim, uvjereni smo da će nakon međunarodnog priznanja, zadaća snaga UNPROFOR-a na ovim našim prostorima biti ispunjena. U protivnom Hrvatska vojska i njeni mornarci imaju dovoljno snage da istjeraju neprijatelja. Šibenik je grad pobjednik, grad heroj. Šibenik i njegova općina radili su i gradili i u ratu. Ne

dovolimo, stoga, da nam bilo što potremeti sve ono što smo uz izuzetno teške napore učinili. Za predsjednika općinske vlade, moramo izabrati razumog i čestitog čovjeka a to je ono što trebaju imati na umu i vladajuća stranka i oporba.

Svečanost obilježavanja Dana državnosti uveličali su svojim nastu-

pom mješoviti zbor »Kolo«, klapa »Bonacci« i Ante Radunić polaznik Glazbene škole »Ivan Lukačić«, a prikazan je i izbor novinarskih izvještaja emitiranih u programu HTV, o događajima u Šibeniku u rujnu prošle godine, autori kojih su Ante Granik i Davor Šarić.

Središnji događaj bila je promocija knjige »Obadva, obadva...« prve ratne kronike u Hrvatskoj, kako je to posebno naglasio recenzent mr. Paško Bubalo i samim tim vrlo značajnog izdanja Ogranka Matice hrvatske u Šibeniku, o čemu je govorio njen predsjednik mr. Ante Batinica. (Razgovor s autom objavljujemo na 7. stranici).

Nakon svečane akademije u Gradskoj vijećnici, priredeno je primanje za članove obitelji poginulih branitelja Šibenika, kada su im uručeni primjerici knjige a djeci poginulih štedne knjizice Jadarske banke Šibenik s iznosom od 4 tisuće dinara.

Nevena FRIGANOVIC
Snimio: V. POLIĆ

IZLOŽBE

LIKOVNJACI ŠIBENIKA NA OKUPU

Od 28. svibnja do 4. lipnja bila je, uz Dan hrvatske državnosti, u Krešimirovom domu, postavljena izložba likovnih radova dvadeset četvero Šibenčana. Gotovo svi izlagaci članovi su Kluba likovnih stvaralača pri Ogranku Matice hrvatske.

Prvi put je ostvarena ideja da se sastanu svi likovni stvaraoci Šibenika, bez obzira na dob, obrazovanje, profesiju, stil rada ili afirmaciju. Jedan broj kreativnih ljudi nalazi se izvan grada i na bojištima, pa možemo očekivati u jesen još jednu skupnu izložbu na kojoj će svoje radove predstaviti dosad nezastupljeni stvaraoci.

Na izložbi su najzastupljeniji bili pejzaži, zatim portreti, a emocionalne preokupacije izrazili su smjeliji. Crteži su pretežno u olovci i tušu, a pozornost privlače crteži izvedeni u rijetko upotrebljivanoj tehnici — pirografiji. Od slikarskih tehniki zastupljene su gotovo sve: ulje, tempera, voštani i suhi pastel, intarzija, akvarel, a skulpture su u glini i patiniranom gipsu, drvu i metalu. Izrazi variraju, uglavnom impresionistički, varijacije modernih pravaca do hi-perrealizma.

Velik broj autora, mnoštvo likovnih tehniki, te raznolikost likovnog izraza i motiva skladno je komponirao u cje-linu prof. Ivo Branica, akademski kipar.

N.A.

GOSTOVANJA

KLAPA »JADRIJA« ZA HRVATSKU

S vrlo uspješne desetodnevne turneje po Njemačkoj i Belgiji vratili su se članovi klape »Jadrija«, gdje su u Nürnbergu i Liegeu održali nekoliko dobrovornih koncerata. Tom prilikom zajedno s pjevačem Antonom Maturom-Matom, s kojim su nastupali u Nürnbergu, za Fond kralja Zvonimira prikupljeno je 2600 DEM, a na samostalnom koncertu »Jadrije« u Liegeu upri-

hodovano je 20 tisuća belgijskih franka. Članovi klape, po povratku s turneje posebno ističu izuzetan prijem na koji su naišli kod svojih domaćina i njihovu želju da na bilo koji način i ubuduće pomognu i Šibeniku i Hrvatskoj. Imaće, turneje je organizirana uz pomoć Hrvatske katoličke misije u Njemačkoj i Belgiji te Skupštine općine Šibenik.

N.F.

KREŠINA KARTULINA

D ošlo mi je iz PODUZEĆA da uplatim dionicu ako mislim biti VLASNIK. Isti čas san stavlja ruke u škašele, i znate šta san izvadila. Deset prsti. Parona moja gazi ka nekadašnji RUSKI OFICIR. Ne smi progovoriti, a i stra me kako će susjedi ispod nas, oče li jadnici uteći u SKLONIŠTE.

Spasila situaciju TELEFON. Zvala je nikla prijateljica i rekla joj da je sigurno da će bit K-15 u RAŽINAMA. Puštala slušalicu, i počela se smijati. Kaže meni:

»DRAGI, OČEŠ KAVU.« Ne pantin kad san to zadnji put čuja.

Kaže joj da mi ponovi.

Oču!

Kaže: »AJDE, KOKOŠO MOJA.«

Oču ali IDUČU GODINU, i nastavlja PARONA. Znaš da nije dobro da me zoveš KOKOŠO MOJA.

GLAVA

Pitan: »ZAŠTO?«

Ispada da živin sa PIVCON, a ti samo u jednom momen-tu sličiš na PIVCA. Pitan: »KADA?«

Ujutro, ali samo KOKODAČEŠ. Stavila je kavu na stol i počeli smo čakulati. Pitali smo čemu ovo nazivati životom, kad ovaj život sliči na IZDRŽAVANJE KAZNE. Parona moja kaže kako triba sačuvati GLAVU. Moran van reči, štoci moji, da je u pravu. Tako sam razmišlja o GLAVI i doša san do zaključka da ima više vrsta Glava. Najprije imademo ŽENSKE GLAVE. Raspoznaju se, jerbo ih nosu isključivo

ŽENSKE oli po novomu DAME. Služe za najnovije FRIZURE i ka potrošaći PITURE. Onda van dudu OBIĆNE glave. Običnih oli NARODNIH GLAVE ima najviše i nisu tako zanimljive osim što popunjavaju jednu cjelinu. Imademo još GLAVE za ravnotežu. Ove van glave služe kad se uzme malo više TEKUĆE PROBLEMATIKE i kad se ide kući, kad se ide malo sporije, a triba malo više ceste da bi se došlo kući.

Sed dodu varljive GLAVE. To su one glave kad ne GOVORE misliš da je GLAVA, a kad PROGOVORI znaš da nije, nego samo sliči na GLAVU. Dolazu van sada RIJETKE oli NOGOMETNE GLAVE. Nema ih puno a koristu se samo za udaranje BALUNA. Ako znadu dobro tuci balun mogu se dobro prodati. Na kraju još ride GLAVE zovu se PAMETNE oli MODERNO rečeno INTELEKTUALNE GLAVE. Ove su najnegodnije GLAVE, jerbo jin se nikad ne zna šta misle. Znan da je PAMETNA GLAVA dobro spojena sa guzon oli STRAŽNICON, i ako je

uz to POLITIČKA GLAVA onda to sve skupa dobro stoji u DRŽAVNOJ FOTELJI i ZAKONOM je zaštićena. Ružno je to što se GLAVOM zove KUPUS, pa pridlažen da GLAVU od KUPUSA zovemo samo KUPUS. Znaden da će biti dosta cijenjen i dosta tražen, ali ne smimo ga zvati GLAVOM radi svi ovi vrsta koje san van nabrojaja. Imademo još SRPSKE oli ČETNIČKE GLAVE koje ne priznaju ničije GLAVE. Najviše mrze naše HRVATSKE i MUSLIMANSKE GLAVE pa ji skidaju kako bi napravili niko svoje SRAO DRŽAVE. Kako su pošli za virovati je da će napravit SRAO BEOGRADSKU, SRAO UŽIČKU, SRAO NIŠKU drzavu. Za ovoliko država voditi tribat će im puno POLITIČARA, a ja im predlažem ove:

POKOJNOG MILOŠEVIĆA, POKOJNOG ŠEŠELJA, POKOJNOG DRAŠKOVIĆA, POKOJNOG MLADIĆA i ŽIVI NOVI PRAZNI PIJAT PUN SLOVA C.

NADZRavlje Vaš KREŠE